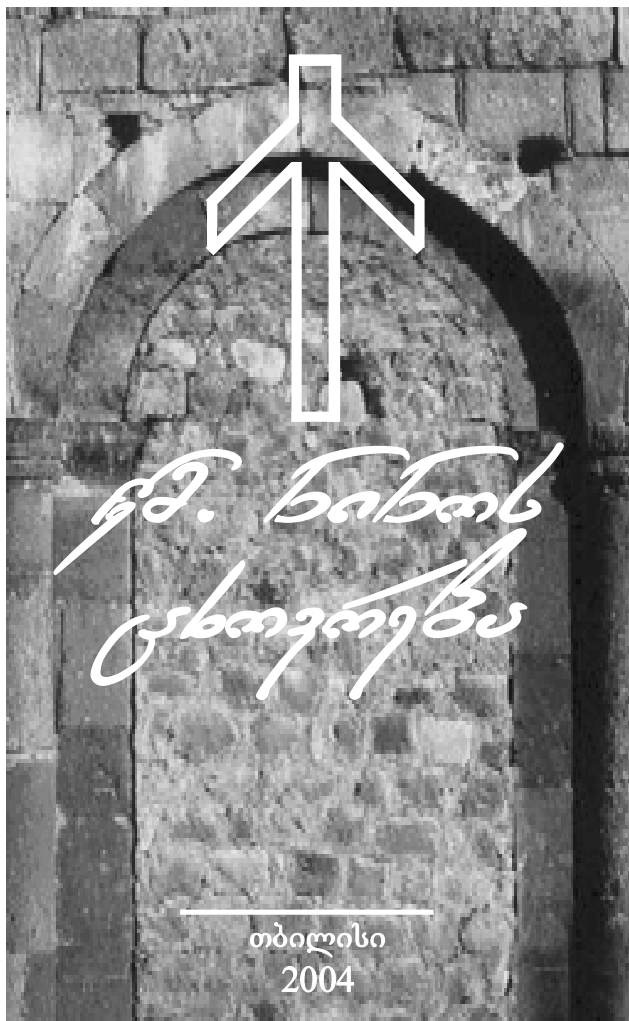

მიტროპოლიტი ანანია ჯაფარიძე

სმრია: ქართველ მეფეთა და წმიდათა ცხოვრება

„წმიდა ნინოს ცხოვრების“ ტექსტი ჩაწერილი IV საუკუნეში სალომე უჯარმელის მიერ, შესულია „ქართლის ცხოვრებაში“, ეს ტექსტი თითქმის უცვლელად, **თანამედროვე ქართულ ენაზე გადმოღებული** მიტროპოლიტ ანანია ჯაფარიძის მიერ, გამოქვეყნებული იყო წიგნში „საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ისტორია“, ამჟამად კი პირველად ქვეყნდება დამოუკიდებელი წიგნაკის სახით. იმედი გვაქვს ტექსტის გაცნობის შემდეგ მკითხველი მიუბრუნდება პირველწყაროს და უფრო უკეთ შეიგრძნობს ძველი ქართული ენის დიდებულებასა და ბრწყინვალეობას.

წიგნი განკუთვნილია მოსწავლეების, სტუდენტებისა და ფართო მკითხველი საზოგადოებისათვის.

© ანანია ჯაფარიძე, 2004

ISBN 99940-14-39-0

წმინდა ნინოს ცხოვრება

პირველად ვახსენით ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა დედისა ჩვენისა და ყოველი ქართლის განმანათლებლისა ნინო მოციქულისა, რომელიც თვით მანვე ნეტარმა მოგვითხრო აღსრულების ჟამს და აღწერა მონაწილე დედოფალმა სალომე უჯარმელმა, მირიან მეფის ძის ცოლმა, ასულმა თრდატ სომეხთა მეფისა.

წმიდა ვითრე კაპადოკიელის ქრისტესთვის წამების ჟამს, კაპადოკიაში მცხოვრები დიდებული კაცი ზაბულონი წავიდა ქალაქ რომში კარზე სამსახურისათვის. ამ დროს ბრანჯნი ებრძოდნენ რომაელებს. ზაბულონი, რომელიც რომაელთა ლაშქარში იყო, მისცა ღმერთმა უძლეველი ძალი, გააქცია ბრანჯები და შეიპყრო მათი მეფე მთავრებთან ერთად. კეისარმა გადაწყვიტა მათი დახოცვა. მაშინ ბრანჯებმა დაიწყეს ტარილი და შეევედრნენ ზაბულონი: „ჯერ მოგვეცი შენი რჯული, თქვენი ღმერთის ტაძარში შეგვეყვანე და მერე დაგვხოცე, რადგანაც შენ შეგვიპყარა და შენვე დაგვენმარე ამ საქმეში“. ზაბულონიმა ეს სასწრაფოდ აუწყა კეისარს და პატრიარქს. ისინი მონათლეს ზაბულონის ხელთა ქვეშ, შეიყვანეს ღვთის ტაძარში, აზიარეს წმიდა საიდუმლოს – ქრისტეს სისხლსა და ხორცს.

დილით აღენ ბრანჯები, ჩაიცივეს სამეგდრო სამოსელი, გავიდნენ კაცთა სასაკლაოზე, ღოცულობდნენ და მადლობდნენ ღმერთს ნათლისღებისათვის: „ჩვენ სიკვდილშიც უკვდავები ვართ, რამეთუ ღმერთმა ამ დიდების ღირსნი გავგზავნა“. ამის შემყურე ზაბულონი მწარედ ატარდა, რამეთუ როგორც ცხვრებმა, თავი თვისსა წარსაკვეთად მოუდრეკნეს.

შევიდა ზაბულონი კეისართან და გამოითხოვა სამეგდროდ შეკაზმულნი. ხელმწიფემ უთხრა: „მომძღვნია შენთვის და რაც გინდა, ის უყავი“.

ზაბულონმა ისინი გაათავისუფლა. ხოლო ბრანჯები ეგედრე-ბოდნენ, რათა წაჰყოლოდა მათ ქვეყანაში და გაექრისტიანებინა მთელი მათი ერა. ისმინა, ათხოვა პატრიარქისგან მღვდელნი, ნებართვა მათ მუფსიგან და სხნარულით გაჰყვა მათ.

ბრანჯთა ათი საერისთავო სხნარულით შეეგება თავიანთ მუფეს დიდი და ღრმა მდინარის პირას. გაჰყო მუფემ ხალხი და დააყენა ორსვე ნაპირზე. ხალხი განიბანა წყალში, ამოვიდნენ ერთ ადგილას და ზაბულონის ხელქვეშ მოინათლნენ. აზიარა ისინი ქრისტეს საიდუმლოს, დაუტოვა მღვდელი და განუწესა ქრისტიანობის ყოველი წესი. გამოემშვიდობა და დიდი სიძვიდრით დაბრუნდა რომში. აქ თქვა: „სჯობს, წავიდე აერუსალიმს და მოვანძარო ეს სიძვიდრე ღვთის ადგილს“. ჩავიდა აერუსალიმში და გაუყო თავისი მონაგები გლანაკებს. აქ პატრიარქი იყო იობენალი. ბავშვობაშივე დაობლებული იობენალი და მისი დეო სოსანა წარმოშობით ზაბულონის მრისიანი იყვნენ. ჩანს, ამის გამო ნიაფორმა სარა ბეთლემელმა, რომელსაც ემსახურებოდა სოსანა, უთხრა პატრიარქი: „ეს ზაბულონი არის მამა და განმანათლებელი ბრანჯთა, ღვთისმომში და ბრძენი კაცია. მიეცე შენი და სოსანა ცოლად“. პატრიარქი დათანხმდა, მისცა სოსანა ცოლად და წავიდა ზაბულონი თავის სამშობლო კაპადოკიაში.

წმინდა ნინო, ქართლის მოძღვარი, მათგან იშვა. ის იყო დედასერთა, სწვა შვილი მის მშობლებს არ ჰყავდათ. როცა ნინო თორმეტი წლისა განდა, მისმა მშობლებმა გაყიდეს ყოველივე, რაც უბადათ, წავიდნენ აერუსალიმს და გაუყვეს გლანაკებს. აერუსალიმში ზაბულონმა მათი კურთხევა პატრიარქისაგან და განშორდა თავის ცოლს. ცრემლით გამოეთხოვა თავის ასულს, ნინოს და უთხრა: „შენ, ჩემო ერთადერთო შვილო, გტოვებ ობლად ჩემგან და მივანდობ შეცათა მამას, რამეთუ ის არის ობოლთა მამა, ყოველთა მზრდელი და ქვრივთა განმკითხველი. ნუ გეშინია, შვილო ჩემო, შეიყვარე ქრისტე მარიამ მაგდალენელის მსგავსად და ლაზარეს დებივით. თუ შენც მათსავით შეიყვარებ, ასევე მოგცემს ყოველივეს, რასაც ათხოვ მისგან“. ეს რომ თქვა, საუკუნო ამბორის-ყოფით ეამბორა და წავიდა აორდანეს აქით მუუდაბნოე კაცებთან.

ხოლო დედა წმინდისა ნინოსი პატრიარქის ნებით დადგა გლანაკი და უძღურა ქალების მსახურად. წმინდა ნინო დგანელ სომეხ

ნააფთორობან მსახურობდა ორი წელი და გამოჰკითხავდა სოლმე ქრისტეს ჯვარცმას, დაფლვასა და აღდგომას, რამეთუ მისებრ რჯულის მცოდნე იერუსალიმში არავინ იყო, იცოდა ძველი და ახალი აღთქმა ზედმწევნით. აუწყა და უთხრა: „გნედავ, შვილო ჩემო, შენ ძალას, ვითარცა ძუ ლომისა, მსვავსი ხარ დედალი ორბისა, რომელიც ჰაერში მამალზე უფრო მაღლა ადის და მის თვალში მთელი სმელეთი ჩანს მცირე მარგალიტის თვალისით, საქმელს ახილავს, დაუშვებს ფრთებს და მიეტყუება მას. ასევე იყოს შენი ცხოვრება სულიწმინდის წინამძღვრობით.

მოგითხრობ ყოველივეს: მოკვდავმა ადამიანებმა ახილეს წარმართების მოსარჯულებლად მოსული უკვდავი ღმერთი, რომელსაც უნდოდა ქვეყნის ხსნა: კეთილს უყოფდა ებრაელებს, მკვდრებს აღადგენდა, ბრძებს თვალს უხელდა, სწულებს კურნავდა. შეშურდით მისი და შეითქვენ, დაგზავნეს მაცნენი მთელ ქვეყანაზე ყოველი მხრიდან ებრაელების მოსაწვევად და აუწყეს მათ: „აჰა, საცაა წარვწყმდებით, მოდით, შემოგვრბით ყოველნი“.

მაშინ მოვიდნენ ყველა მხრიდან ურიცხვი ადამიანები, მოსეს რჯულის სწავლულნი, წინ რომ აღუდგნენ სულიწმინდის, ჯვარს აცვეს ქრისტე და მის სამოსელზე წილი იყარეს. სამოსელი ჩრდილოეთის ქვეყნიდან მოსულ მოქალაქეებს შეხვდათ. დაფლეს ებრაელებმა ქრისტე და დაბეჭდეს მისი საფლავი, მაგრამ ის აღდგა, როგორც ადრევე თქვა. ტილონი საფლავში იპოვეს. დილით ჰონტოელი ჰილატეს ცოლმა აიღო ეს ტილონი, სასწრაფოდ წავიდა ჰონტოში და ქრისტეს მორწმუნე ვახდა. ქრისტეს სუდარი კი ვერ იპოვეს, მაგრამ თქვეს, პეტრემ ანება მისი აღება და მასვე ჰქონდესო. ჯვარი კი აქვეა დამარხული, იერუსალიმში, მაგრამ მისი ადგილი არავინ იცის. ღმერთი ანებებს და ისიც გამოჩნდება.

როცა სარა ნააფთორისგან ეს მოისმინა წმიდა ნანომ, მაღლობა შესწირა ღმერთს და კვლავ ჰკითხა: „სად არის ჩრდილოეთის ქვეყანა, საიდანაც მოსულ ებრაელებს წილად ხვდათ და წაიღეს სამოსელი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი?“ მიუგო და უთხრა სარა ნააფთორმა, რომ აღმოსავლეთში არის ქალაქი მცხეთა, ქვეყანა ქართლისა, სომხეთთან, მთელი წარმართებისა.

ამ დღეებში წმიდა აღდგომის თაყვანისსაცემად ეფესოდან მოვიდა ერთი დედაკაცი. ჰკითხა მას სარა ნააფთორმა: „ელენე დედო-

ფალი კვლავ ცდომილებასა და ბნელში ამყოფება?“. ხოლო მან უპასუხა. „მე ვარ მათი მხევალი, მცოდნე ყოველი მათი განზრახვისა, ცხადისა და დაფარულისა, და ვაცა, რომ აქვს მას დიდი წადილი ქრისტეს რჯულისა და ნათლისღებისთვის“.

ეს როცა მოსმინა, წმიდა ნინომ უთხრა ნააფორს: „წარმგზავნე ელენე დედოფალითან და აქნებ მიგეახლო მას სასაუბროდ ქრისტეს შესახებ“.

ნააფორმა ნინოს წადილი აუწყა პატრიარქს. პატრიარქმა, წმიდა ნინოს დედას ძმამ, მოუხმო თავის დისწულს, დააყენა ის საკურთხეველის აღსავლის კართან, დაადო ხელება მხრებზე და შესთხოვა ღმერთს: „უფალო ღმერთო საუკუნეთათ, ხელთა შენთა შეგვედრებ ჩემს თბოლ დისშვილს, წარვაგლენ შენს საქადაგებლად, რათა ახაროს მათ შენა აღდგომა. იქმენ, ქრისტე ღმერთო, ამის თანამგზავრა და მოძღვარა“.

გაემგზავრენ წმიდა ნინო და ეფესელი ქალი ქალაქ რომში. იქ ნახეს მეფეების ნათესავი ერთი დედოფალი, სახელად რიფსიმე და მისი დედამძუძუ გაიანე, ქალწულთა მონასტერში. ელოდნენ და სურდათ აერუსალიმში ნათლისღება ქრისტეს აღსარებისათვის.

წმიდა ნინო რიფსიმესთან გადავიდა საცხოვრებლად. იმ წელიწადსვე მონათლნენ რიფსიმე, გაიანე და მათი სახლეული ორმოცდაათი სული, უმრავლესმა მათთაგან წმიდა ნინოს ხელქვეშ მადლო ნათლისღება და წავიდნენ თავიანთ მონასტერში. მათთან იყო წმიდა ნინო ორი წელი.

იმ დღეებში კესარმა თავისთვის ლამაზი საცოლის მოსაძებნად გაგზავნა მძებნელნი. მათ ქალწულთა მონასტერში ახილეს რიფსიმე. გამოჰკითხეს გვაროვნება, რადგანაც არავინ იყო სახით მისი მსგავსი. დახატეს ფიცარზე და გაუგზავნეს. მოეწონა კესარს, აღივსო სინარულით და ბრძანა ქორწილი. წარავლინა მოცაქულები მთელს თავის საბრძანებელში, რათა ყველანი ძღვენითა და დიდი სინარულით შეკრებილიყვნენ სამეფო ქორწილში.

როცა ნეტარმა რიფსიმემ, გაიანემ და სხვა წმიდა და ყოვლადქებულმა ქალებმა ახილეს მათზე მოწეული განსაცდელი, გახსენეს უბაწოების აღსარება და ქების ღირსი მარტოობით ცხოვრება, იწყეს ტირილი, ევედრებოდნენ ღმერთს მოწყალებას და ერ-

თობით, ურთიერთგანზრახვით, ფარულად დატოვეს ქვეყანა, ორ-
მოცდაცამეტმა სულმა.

მივიდნენ ლტოლვილები სომხეთის არეებში, დვანში, სომეხ მეფეთა
საყოფელში. აქ შევიდნენ მარანში, რომელიც აშენებული იყო ჩრდილ-
თაღმოსავლეთით. თავს არჩენდნენ ხელსაქმით.

ხოლო კეისარი აღივსო მწუხარებით, ყველგან ვაგზავნა კაცები
მათ მოსაძებნად. კეისრის მოციქულები თრდატ სომეხთა მეფესთანაც
მივიდნენ, მართვეს მას კეისრის წიგნი, რომელშიც ეწერა: „თვით-
მპყრობელი კეისარი სიყვარულით მოგაკითხავ ჩემს ძმასა და თან-
ამოსაყდრე თრდატს. ვაუწყებ, რომ მრავალი ვნება გვაქვს ქრის-
ტიანთაგან, სრულიად შეურაცხყოფილია ჩვენი სამეფო უფლება
მათი კრებულის მიერ და დაწუნებულაა ჩვენი ხელმწიფება მათგან,
რამეთუ ასინი ვინმე ჯვარცმულ მკვდარს ემსახურებთან და ძელს
თაყვანსცემენ, კაცთა ძვლებს ბატავსცემენ, თავიანთი სიკვდილი
უფლის დიდებად მიაჩნათ. არ ეშინათ ურთების, ურთებს კი ჯვარც-
მულის ეშინათ. მეფეებს ავანებენ, ღმერთებს შეურაცხყოფენ, მზის,
მთვარისა და ვარსკვლავების ნათლის ძალა არაფრად მიაჩნათ,
არამედ შექმნილად იტყვიან იმ ჯვარცმულის მიერ და ასე მოაქ-
ციეს ქვეყანა, რომ ცოლები ქმრებს და ქმრები ცოლებს შორდება-
ნ. თუშცა მრავალი სატანჯველით ამოვწყვიტე, მაგრამ უფრო
გამრავლდნენ. შემთხვევა მქონდა მენახა მათთაგან ერთი ახალ-
გაზრდა ქალი და განვიზრახე მისი ცოლად მოყვანა, ხოლო მას
მეფის გული სასურველად კი არ მიაჩნდა, არამედ საძაგლად.
არაწმიდად შემრაცხეს, ფარულად გაიქცნენ და შენი ქვეყნის
საზღვრებში შემოვიდნენ. იცოდე, ძმაო ჩემო, გამოიძიე ასინი, როცა
აპოვნა, მოჰკალ, ხოლო მათგან შეცდენილ პირმშვენიერ რიფსიმეს
როცა აპოვნა, წარმოავლინე. თუ შენ ანებებ, შენთვის იგულე,
რამეთუ არავინაა მისი მსგავსი საბერძნეთში. იცოცხლე ღმერთების
მსახურებით“.

როცა თრდატმა ეს ბრძანება წააკითხა კეისრისა, მსწრაფლ
იწყო მათი ძებნა და აპოვა ასინი საწნახლის სახლში.

რიფსიმეს ხილვისას გულისთქმით აღივსო და დიდი სიხარულით
გაიხარა და განიზრახა მისი ცოლად მოყვანა, რაც არ ისურვა
რიფსიმემ. მაშინ აწამა ის და დედამძოქუ გაიანე და სხვა მრავალნი
მათგან, ზოგიერთები დაიძალნენ და ილტვოდნენ.

მაშინ წმიდა ნინო დაამალა ვარდის კეკელია შორის, რომელიც ჯერ არ ჰყვოდა ამ დროს, როცა აღმოვიდნენ სულნი წმიდათა მოწამეთანი. ახლა წმიდა ნინომ წმიდა სტეფანეს მსგავსა დააბონა, ნათლის ოლარით ჩამომავალი, ხელში ეჭარა სასაგუგლე, რომელსაც ასდოდა სურნელების კვამლი, ცის დამფარველი. მასთან იყო სიმრავლე ზეცის ერისა და მათ შეუერთდნენ წმიდა მოწამეთა სულები. როცა ეს ახლა წმინდა ნინომ, შეჰღაღადა ასე: „უფალო, უფალო, რად დამიტევებ მე ასპიტთა და იქედნეთა შორის“, მაშინ ხმა მოესმა ზევიდან, რომელიც იტყოდა: „ასევე წავყვანენ, როცა ეგ კეკელი, რომელიც შენს გარშემო არის, სურნელოვან ვარდის ფურცლად იქცევა, ადექ და ჩრდილოეთისკენ წადი, სადაც სამკალი ფრიად არის და მუშაკი კი მცირე“.

და წავიდა იქიდან წმიდა ნინო და მივიდა ორბანთაში, სომხეთის საზღვარზე, აქ დაამამორა მრავალი ვასაჭარით, და მეოთხე თვეს, რომელიც არის ივნისი, წავიდა და მოიწია ჯავახეთის მთებთან, სადაც შეხვდა გამდინარე დიდ ტბას, რომელსაც ჰქვია ფარავნა, ხოლო როცა აქით გასედა და ახლა ჩრდილოეთის მთები, ზაფხულის ამ დღეებში საგსენა თოვლით და სასტაკი ჰაერით, შეძრწუნდა წმიდა ნინო და თქვა: „უფალო, უფალო, მაიღე სული ჩემი ჩემგან“.

დაჰყო აქ ორი დღე და ითხოვა საგუბი მეთევზეთაგან, ამ ტბის მებადურთაგან. მწყემსებიც აქ იყვნენ და ღამის სამწყსოში ცეცხლი ენთით. შესთხოვდნენ თავიანთ ღმერთებს არმაზს და ზადენს, აღუთქვამდნენ მათ შესაწირს, „ოდეს მივიდეთ მშვიდობით“.

წმიდა ნინომ მცირედ იცოდა სომხური ენა, რამეთუ ნააფორისგან ისწავლა. მწყემსთა შორის სომხურად მოლაპარაკე აბოვა და ჰკითხა: „რომელი სოფლიდან ხარო?“ მან მიუგო და უთხრა: „დაბა ელარბხინიდან და საფურცლიდან და ქანძარელნი, რაბატელნი დიდისა ქალაქისა მცხეთისა, სადაც ღმერთნი ღმერთობენ და მეფენა მეფობენ“. და ჰკითხა, თუ „საით არის მცხეთა?“ ხოლო მწყემსმა ასე აუწყა, მდინარე, რომელიც ამ ტბიდან გაედინება, მცხეთაში მივაო.

დაიდო წმიდა ნინომ ლოდს სასთუმლად, დაწვა და დაამანა ამ ტბის ვარდასადნელში. ძილში ჩვენებით მოვიდა ერთი კაცი, ზომიერი სიმაღლისა და ნახევარომოსანი. მან მისცა წმიდა ნინოს

ბექდით დაღუქული წიგნი და უთხრა: „მართაჲ ეს მცხეთაჲში წარმართთა მეფეს“. ხოლო წმიდა ნანომ დაიწყო ტირილი და ვედრება. „უფალო, დედაკაცო ვარ, უცხო და უმეცარო და არც ვიცა მათი ენა, როგორ მივიდე უცხო ქვეყანაჲში, უცხო ერში?“ მაშინ კაცმა გაუხსნა წიგნი და მისცა წასაკითხად, დაწერილი იყო ლათინურად და ბექედი იყო აქსო ქრისტესი. ამ წიგნში ეწერა 10 სიტყვა: 1. სადაც აქადაგება ეს სახარება, აქ ითქმება ამ დედაკაცის შესახებ; 2. არც მაძიებენ არს და არც დედაკაცება, არამედ თქვენ ყოველნი ერთი ხარო“ 3. წადით და მოამოწაფენით ყოველნი წარმართნი და ნათელსცემდით მათ სახელთა მამისათა და ძისათა და წმიდისა სულისათა; 4. ნათელი გამობრწყინდა წარმართებზე დიდებად ერისა შენისა ასრაელისა; 5. სადაც სასუფეველის ეს სახარება აქადაგება, მუნცა ითქმოდეს ყოველსა სოფელსა; 6. ვანც თქვენ მოგისმენო და შეგაწყნარებო, მე შემაწყნარებს და ვანც მე შემიწყნარებს, ჩემს მოძავლიანებელს შეაწყნარებს, 7. ფრთად უყვარდა მართაჲ უფალს, რამეთუ მარადის ისმენდა მის ჭეშმარიტ სიტყვას; 8. ნუ გეშინათ მათი, რომელნიც თქვენს ხორცს მოკლავენ, მათ სულის მოკვლა არ შეუძლიათ; 9. უთხრა მართამ მაგდალინელს იესომ. „წადი, დედაკაცო, და ახარე დათა და ძმათა ჩემთა“; 10. ქადაგებდეთ სახელთა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა;

როცა ეს სიტყვები წაკითხა წმიდა ნანომ, იწყო ვედრება ღვთის მიმართ და გულისხმა-ჰყო, რომ ზეცადან იყო ეს ჩვენება, თვალნი მიაპყრო ზეცას და მეორე დღისთვის ითხოვა შეწყვნა.

ამის შემდეგ გაჰყვა ტბის მდინარეს. და იწყო მისი დინება დასავლეთის მხარეს. შეუდგა ფიცხელ, ძნელ გზას, მრავალი ჭირი ნახა, მხეცების შიში, სანამ არ მიაღწია ადგილს, სადაც წყალმა აღმოსავლეთით იწყო დინება. ამის შემდეგ დაიწყო მისი ღხენა, რამეთუ ახოვა აქ მოგზაური, რომელთანაც ერთად მიაღწია ქართლის სანახებს, ქალაქს, რომელსაც ურბნისი ეწოდება, სადაც ახილა უცხო ხალხს, ღმერთთა მსახური. ცეცხლს, ქვებს, ხეებს ღმერთად თაყვანსცემდნენ, რისთვისაც სული დაუშურდა, შევიდა ებრაელების ბაგინში ებრაული ენისათვის, დაჰყო აქ ერთი თვე და ქვეყანას ეცნობოდა.

ერთ დღეს დაიძრა დიდძალი ხალხი, ამ ქალაქიდან წარმაგალნი დად სამეფო ქალაქში, მცხეთაში, სავაჭროდ და ღმერთ არმაზისთვის ზვარაყის შესაწირად. წაჰყვა წმიდა ნინო მათ. როცა ქალაქში მივიდნენ, დადგნენ მოგვითა ხდითან. ცეცხლისმსახურ ამ ერის შეცდომის ხილვისას სტიროდა წმიდა ნინო მათ წარწყმედასა და თავის უცხოობას.

მეორე დღეს გაისმა საყვართ ხმა, გამოვიდა ურიცხვი ხალხი ვითარცა ყვავილნი ველისანი და ხმაური ისმოდა საშინელი. მეფე ჯერ კიდევ არ იყო გამოსული. როცა მოვიდა დრო, იწყო სირბილი და დამალვა ყოველმა კაცმა, შიშისგან საფარველში შეებოდნენ და აჰა, მყისვე გამოვიდა ნანა დედოფალი და ნელ-ნელა მოსდევდა ერი. შეამკეს ყოველი ქუჩა სწვადასწვადური სამოსლით. იწყო მთელმა ერმა მეფის ქება. მაშინ გამოვიდა მეფე საზარელი და თვალშეუღვამი ხილვით, წმიდა ნინომ ჰკითხა ერთ ებრაელ ქალს: „რა არის ეს?“ მან უბასუხა: „ღმერთი ღმერთთა არმაზი უხმობს, რომლის გარეშეც სწვა კერპები არარანი არიან“. მყისვე წავიდა წმიდა ნინო არმაზის სახილველად და „აღივსნენ მთები დროშებით და ხალხით, ვითარცა ველნი ყვავილთა“.

ხოლო წმიდა ნინომ შეასწრო არმაზის ცხენში და დადგა კერპის მახლობლად, ზღუდის ნაპრალოთან. ხედავდა მიუწვდომელ და ენით უთქმელ საკვარველებას, თუ როგორ ეშინოდათ მეფეს, მთავრებს და მთელ ერს მათ წინაშე აღმართული კერპებისა. ახლა წმიდა ნინომ, რომ იდგა ერთი სხილენძის კაცო, ტანს თქროს ჯაჭვი ემოსა, თავზე თქროს ჩაფხუტი ეხურა, სამხრეუბიც თქროსივე ჰქონდა და მოჭედილი იყო ძვარფასი თვლებით. ხელთ ხმალი ებყრა ვითარცა ელვა და აქნევდა. თუ ვინმე შეეხებოდა, სასიკვდილოდ გაიწირებოდა. ამბობდნენ: „ვაიმე, არ დაგაკლო დიდება ამ დიდ ღმერთს არმაზს, ან არ შეეცდუე ებრაელებისა და მოგვების მოსმენით, რომელნიც იტყვიან რაღაც უცხო ღმერთის შესახებ, ან მიპოვოს რაიმე ბიწი არმაზმა და არ მცეს თავისი მახვილი, რომლისაც ყველას ემინა“. და შიშით თაყვანისცემდნენ მას.

და ასევე იყო მის მარჯვნივ თქროს კერპი, სახელი მისი გაცა და მას მარცხნივ ედგა ვერცხლის კერპი, სახელი მისი გაიმ, რომელნიც ღმერთებად მიაჩნდა ქართლის ერს.

მაშინ ტაროდა და ოხრაგდა ნეტარი ნინო ღვთის მიმართ ამ ჩრდილოეთის ქვეყნის შეცდომისათვის, რომ ნათელი მათთვის დაფარული იყო და ბნელი უფლობდა მათზე მეფენა და მთავარნი ცოცხლად შთაქნოქა ჯოჯოხეთს, დაეტოვებნათ დამბადებელი, ქვასა და ხეს, სპილენძსა და გამოჭედილ რვალს ღმერთად თაყვანს ცემდნენ.

აღიხილა ზეცად და თქვა: „უფალო, ერთი წმიდა სამებისაგანა კაცად იქმენ და აცნოვნე ყოველი სოფელი, ნუ უგულებელყოფ ამათ, რამეთუ კაცი შენი ხატი არის, მოხედე წყალობით ამ ერს, შერასხე სოფლის მპყრობელი, ბნელების მთავარი უჩინო სულები. მიჩვენე მე, უფალო ღმერთო მამისა და დედისა ჩემისაო, მხეკალსა შენსა, რათა ახლონ ყოველთა კიდეთა ქვეყნისათა მაცნოვარება შენა, რათა ჩრდილოეთი სამხრეთთან ერთად ახარებდეს და ყოველმა ენამ (ყველა ერმა) მხოლოდ შენ გცეს თაყვანა შენი ძის იესო ქრისტეს მიერ, რომელსაც შეენს მადლობა და დიდებისმეტყველება“.

როგორც კი დაასრულა ეს ლოცვა წმიდა ნინომ, თვალის ერთ წამსყოფაში ამოვარდა დასავლეთის ქარი, გასმა საზარელი ქუჩილის ხმა, გამოჩნდა სწრაფი ღრუბლები საშინელი ნიშნით, მოიტანა დასავლეთის ნაავმა მყრალი და ძლიერ ცუდა, მწარე სუნა. ეს რომ ახლა ერის სიმრავლემ, ილტვოდა ყოველი კაცი და ქალი ქალაქისა და სოფლებისაკენ, მიუცათ დრო, რომ ყოველ კაცს შეესწროთ თავის საყოფელში და სწრაფად მოიწია ეს რისხვის ღრუბელი, მწარედ სასტიკი და მხოლოდ კერპების საყოფელ ადგილზე მოიღო ლიტრის* ტოლი სეტყვა. დაამსხვრია ეს კერპები და შემუსრა, დაარღვია ზღუდენი სასტიკმა ქარმა და კლდეთა ნაპრალებში ჩაამხო, ხოლო წმიდა ნინო დარჩა მშვიდობით ამ ადგილას, სადაც პირველად იყო შესული.

მეორე დღეს გამოვიდა მირიან მეფე და ყოველი ერი. ეძებდნენ მათ ღმერთებს და ვერ აპოვნეს, რის გამოც შეეშინდათ და შეძრწუნდნენ, აგლოვდნენ და აბზობდნენ: „ქალდეველთა ღმერთი ათრუჯან და ჩვენს ღმერთი არმაზს მტრები არიან, ამან ერთხელ მასზე ზღვა მიაქცია და ახლა მან შურს იძია, მის მიერ მოხდა ეს“. ხოლო

ლიტრა* — წონის ერთეული ძველად

სწვები ამბობდნენ: „რომელი ღმერთის ძალითაც თრდატ მეფე ვარეულ ღორად აქცა და ამავე ღმერთის ძალით კვლავ კაცადვე აქმნა, ამ ღმერთმა მოხდინა ეს. რამეთუ სწვა ღმერთი უძლურია ასეთის ქმნად“. ამას ამბობდნენ ამიტომ, რომ თრდატ მეფის ღორად და მერე კაცად გადაქცევის შემდეგ, ქრისტეს ქება-დიდება ქართლში აღარ ითქმოდა ფარულად, რამეთუ ღვთის მადლმა აღმოსავლეთში მოფენა დაიწყო.

რისხვის დღეს, სასტიკი ქარის დაცხრომის შემდეგ, გამოვიდა წმინდა ნინო კლდის ნაპრალიდან, ახოვა ბავრილის თვალი, აიღო და წავიდა კლდის ქიმისაკენ, სადაც იდგა ძველი ცხენი. იქ იდგა აგაკის ხე შშვენიური, მაღალი და რტომრავალი, სადაც იყო ბარტამ მეფის საფრილი და განსასვენებელი. მივიდა ამ ხის ძირას, გააკეთა ქრისტეს ჯვრის ნაშანი და ექვს დღეს აქ ილოცა. მადლობდა ღმერთს და ევედრებოდა, რათა მოეხედა წყალობით შეცდომილი ერისთვის, ეხსნა ეშმაკისაგან. იყო შეექვსე დღე ამ თვისა, როცა ემანუილმა თაბორის მთაზე მამის ხატი უჩვენა მოციქულებს და წინასწარმეტყველების მეთაურებს.

მაშინ მოვიდა ერთი სეფექალი, სახელად შროშანა და ისილა ის ხს ქვეშ, გაუკვირდა, მოიყვანა ბერძნულად მეტყველი ქალი, ჰკითხა მისი გზა, ხოლო წმინდა ნინომ აუწყა და უთხრა ყოველი გზა და საქმე თავისი, ვარდა დედის ძმებისა, რამეთუ ტყვედ ვააცნო თავი.

მაშინ შეეწყალა შროშანას უცხოებისთვის, აეწყო ცრემლით თვალნი და დააძალა სამეფო სახლში წაჰყოლოდა, ხოლო წმინდა ნინომ არ ინება წასვლა მასთან და წავიდა შროშანა.

ამის შემდეგ მესამე დღეს ჩამოვიდა მტკვარზე და გაემართა მეფის ბაღში, სადაც ამჟამად არის სვეტი იგი ღვთით აღმართული და საკათალიკოსო ეკლესია. როცა მივიდა ბაღის კართან, ისილა მცირე სახლი ბაღის მცველისა. შევიდა წმიდა ნინო. იჯდა იქ დედაკაცა, სახელად ანასტოს. როცა დედაკაცმა ისილა ნინო ადგა, მოეხედა და შეიტებო, როგორც ნაცნობმა, დაბანა ხელები, სცნო ზეთი, მიართვა პური და ღვინო. დაჰყო მასთან წმიდა ნინომ ცხრა თვე.

ანასტოს და მისი ქმარი უშვილოები იყვნენ და წუხდნენ უშვილობისათვის. წმიდა ნინოს ერგენა: მოვიდა კაცი ნათლისფერი და

თქვა: შედი ამ ბაღში, ხეზე აშვებული ვაზია — ბაბილო, ნაძვთა ქვეშ. აიღე მიწა ამ ადგილიდან, შეაჭამე მავათ და ეყოლებათ შვილი“. ჰყო ასე წმიდა ნანომ და უთხრა: „დაუსაბამო ღვთის ძის, ქრისტეს ძალით, რომელიც თანამოსაყდრე არის მამისა და სულისა წმიდისა და რომელიც შენ ხსნისათვის განკაცდა, ჯვარს ეცვა, დაეფლა, აღდგა მესამე დღეს, ამაღლდა ზეცად, დაჯდა მამის გვერდით, კვლავ მოვა დიდებით განსასჯელად ცოცხლებისა და მკვდრებისა, მან მოგცეს შენ გულისხმის-ყოფა“. და აუწყა ყოველი ვნა ჭეშმარიტა.

მაშინ ცოლ-ქმარმა აღიარა ქრისტე და დაემოწაფენ ფარულად. წმიდა ნანომ ქალაქის ზღუდის გარეთ აპოვნა მაცელის ბუჩქი, სადაც ახლა არის ზემო ეკლესიის საკურთხეველი, საეპისკოპოსო. და ის შექმნა თავის საყოფლად. შექმნა ნასწლევისაგან ჯვარი და აღმართა ამ ბუჩქის ქვეშ. მარად ლოცულობდა დღე და ღამე დაუცნრომლად. და ემსახურებოდა ეს ცოლ-ქმარი. უკვირდით მისი ღვაწლი, ლოცვა და მღვთაძარება.

და მრავალჯერს მადითდენ ურიათა უბანში ებრაული ენისა და უფლის კვართის გამოძიებისათვის, რომლის შესახებაც აერუსალიმში მოისმინა ნაფორისგან, რომ „კვართი უფლისა მცნეთელ ებრაელებს წაუღიათ“. ამისათვის გამოეძიებდა ურბებთან, რომ გაეგო რაიმე კვართის შესახებ.

და ახოვა ერთი ებრაელი მღვდელი, სახელით აბიათარი და უქადაგა მას და მის ასულს სიდონიას ჩვენს უფლის იესო ქრისტეს სახარება. არწმუნეს და დაემოწაფენ ისინი და სხვა 6 ებრაელი ქალი. და ნათლისღების გარეშე აიღეს წმიდა ნანოს სწავლის უღელსი. რამეთუ არა ახოვებოდა მღვდელი, რომელიც ნათელსსცემდა და ფარულად იყვნენ მისი მოწაფენი. კურნავდა და ქრისტეს ძალით საკვირველებებს ჰყოფდა: მრავალი განრღვეული განკურნა.

ასე ამყოფებოდა ქალაქ მცნეთაში სამ წელს. ამ დროს შეიჭრნენ მირიან მეფე და მისი ძმისწული, სპარსთა მეფე, საბერძნეთში, ხოლო კონსტანტინე ბერძენთა მეფემ ქრისტეს ძალით და ჯვრის წინამძღვრობით განდევნა ეს მეფეები და მათი მრავალი მოლაშქრე მოსრა.

თქმული აბიათარ მღვდელისა, რომელიც დაემოწაფა წმიდასა და ნეტარ ნინოს

„მე, აბიათარ მღვდელი, წილისყრით ვმღვდელობდა იმ წელს-
წადს, როცა წმიდა და ნეტარი ნინო მოვიდა მცხეთაში. მაშინ
მომხვიდა წერილი ანტიოქიიდან, ებრაელი მღვდლებისგან, რომელმაც
ეწერა: „სამად გაჰყო ღმერთმა ისრაელის სამეფო. ჩვენს
წინასწარმეტყველები დაცნობენ, აღსრულდა ყოველივე და გან-
ვებნიებით ყველა ქვეყანაში. რომაელებმა დაიპყრეს ჩვენი ქვეყანა.
გტაროდით ერთურთს, რამეთუ განვარისხეთ შემოქმედი ღმერთი.
ახლა კი განხილეთ მოსეს წიგნი და ის სიტყვა, რომელიც დაგვიწ-
ერა ჩვენ: „რომელი იტყვს ქუეყანასა ზედა ღმრთად თავსა თქსსა,
ძელსა დამოეკიდენ“. ან რომ ავცდენოდით იესო ნაზარეველის
სიკვდილს! რამეთუ ვხედავთ, როცა ჩვენი წინაპარი მამები
შესცოდებდნენ ხოლმე ღმერთს და დაივიწყებდნენ მას, მაშინ ტყ-
ვეობასა და განსაცდელში ხვდებოდნენ, ხოლო როცა მოიქცეოდნენ
და შესთხოვდნენ, მაშინ სრულად განშორდებოდნენ ჭირს. ეს შვიდგზის
ვიცით წერილიდან. ხოლო ახლა, რადგანაც ჩვენმა მამებმა ხელი
შეახეს იმ მწირი დედაკაცის ძეს და მოკლეს ის, აიღო ღმერთმა
ხელი წყალობისა ჩვენგან და გაჰყო ჩვენი სამეფო, განგვაშორა მის
წმინდა ტაძარს და უგულბელებო ჩვენი უნა სრულიად, და ამის
შემდეგ ვავიდა 300 წელი დამეტაც, აღარ შეისმინა ჩვენი ვედრება
და უნდა ვიფიქროთ, რომ ზეცით იყო ის კაცა“.

ამის შემდეგ ვიწყე გამოკითხვა ნინოსგან ქრისტეს შესახებ, თუ
ვინ იყო ის და რა მიზეზით იქმნა ძე ღვთისა კაცად. მაშინ აღაღო
პირი წმიდა ნინომ, როგორც აღმომდინარე წყარომ და იწყო სა-
ტყვა საუკუნითგან. ჩვენს წიგნებს ზეპირ აღმოიტყოდა, გონე-
ბადაკარგულს გონიერ-გვეყოფდა, ძმათა ჩვენთა შეგვაბრალებდა
და რჯულის ცვალებას დაგვაჯერებდა, სანამ არ ვარწმუნე მისი
სიტყვა. იესო ქრისტე - ძე ღვთისა, მისი ვნება და აღდგომა. მისი
საშინელი მეთრეუდ მოხვლა და წარმართთა მოლოდინი. მე და ჩემი
შვილი მისი განსაწმედელის საბურებლის მიღების ღირსი შეგვიქ-
მენით, იმ წყლის ემბაზისა, რომელსაც ნატრობდა დავით და ვერ
ეღირსა. და მესმა მე ახლისა რჯულისა, საგალობლისა, რომელსაც

ნატრობდა დავით. ღირს ვიქმენით ღვთის ძის - ქრისტეს სისხლისა და ხორცის ზიარებისა, ტკბილ არს გემოს-ხილვა ქვეყნის ცოდვათათვის შეწირული კრავისა. და ასე იხებე, უფალო, განსვლა ჩემი ხორცადან. და კვლავ მრავალი სასწაული ახილა ჩემმა თვალებმა წმიდა ნინოს მიერ აღსრულებული ჩვენს დღეებში.

თქმული მისივე, აბიათარ მღვდელისა, კვართისათვის უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი

„მე, აბიათარ მღვდელი, მოგიხსენებთ ამ ამბავს, რომელიც მეუწყა და ჩემი ყურით მოვისმინე მამისა და დედისაგან და წიგნიდანაც ვიცა, რამეთუ მათაც მშობლებისა და ჰაპებისაგან მოთხრობით და სმენით აცოდნენ, რომ როცა ჰყროდუ მეფობდა იერუსალიმს, მაშინ გვესმა. „იერუსალიმი სპარსელებმა დაიპყრესო“, რის გამოც იქმნა გლოვა და წუხილი ქართველი ებრაელებისა, მცნეთის მკვიდრთა, ბოდელი მღვდლებისა, კოდისწყაროელი მწიგნობრებისა, სობის კანანელთა თარგმანთა □ ესენი ყველანი მოეშადნენ საღტოლოვლად, ხოლო რამდენამე დღის შემდეგ მოვიდა ხმა ნუგეშისცემისა, რომ „სპარსელები დასაპყრობად კი არ მოვიდნენ იერუსალიმში, არამედ აარაღის ნაცვლად მოჰქონდათ სამეფო ოქრო, მური □ ავადმყოფობის მსწრაფლ მეურნალი, და გუნდრუკი საამო სურნელებისა. და ეძებდნენ ვანმე ახალშობილ ყრმას, დავითის ძეს. ახოვეს ერთი, მწირი დედაკაცისაგან შობილი უდროოდ და უადგილო ადგილას. და ესენი ამ ყრმის თაყვანისცემისთვის მოვიდნენ და მას შესწირეს ძღვენი ავა“. ეს რომ გაიგეს, იქმნა დიდი სიხარული ყოველთა ზედა ჰურიათა ქართველთა.

ამის შემდეგ, როცა გავიდა 30 წელი, მაშინ მოწყრა ანა მღვდელმა იერუსალიმიდან ჩვენს მამათამამას □ ელიოზს, რომ ის, რომლისთვისაც სპარსთა მეფეები ძღვენით მოვიდნენ, გაიზარდა, უკვე ასაკშია და თავის თავს უწოდებს ღვთის ძეს. მოდით ყველანი მის საყვიდლოზე, რათა აღსრულოს მოსეს მცნება“. და წავიდა აქედან ელიოზ მღვდელი, ჩემი მამათა მამა, მოხუცებული კაცი და ჰყავდა მას დედა ელია მღვდლის ტომისგან და ერთი და. ეკედრებოდა

ელიოზს დედამისი ასე: „წადი, შვილო, მეფის მოწოდებით და რჯულის წესის თანახმად, ხოლო რასაც ისინი განაზრახავენ, ნუ შეუერთდები ცნობიურად, რამეთუ იგი არის სიტყვა წინასწარმეტყველ-თა და აგავი ბრძენთა“. წავიდნენ ელიოზ მცხეთელი და ლონგინოზ კარსნელი და აქ დაესწრნენ უფლის ჯვარცმას.

ხოლო როცა დამსჭვალეს უფალი და კვერთხი დაჭურეს სამ-სჭვალს, აქ ელიოზს დედის მოქსმა, აკვლა და თქვა. „მშვიდობით, მეფობათ ჰურიათათ, რამეთუ მოჰვალთ თქვენს მაცხოვარს და აქმენით შემოქმედის მკვლელები. ვაჰ, ჩემს თავს, ამასე წინ რად არ მოგვეგდა, რომ ჩემს ყურებს არ მოქსმინათ“. და ასე შეისვენა (გარდაიცვალა).

ხოლო უფლის კვართი წილად ხვდათ მცხეთელებს. წამოიღო ელიოზმა და მოიტანა მცხეთას. და მოეგება მისი დაი ცრემლიანა. მოეხვია ყელზე თავის ძმას, გამოართვა აქსოს სამოსელი, მიიკრა მკერდზე და სული განუტევა ამ სამი ტკივილით: ქრისტეს სიკვდილ-ისათვის, დედისა და ძმისთვის, რომელიც უხიარა უფლის სისხლს.

მაშინ ამ საკვირველებამ დიდად შეაშფოთა მცხეთა, გაუკვირდა თვით დიდ ადერკი მეფეს, ხალხის სიმრავლესა და მთავრებს. მოე-წონა ადერკი მეფეს ეს სამოსელი, მაგრამ საკვირველებისგან ზარ-დაცემული და შეშინებული იყო. არ ინება გამოღება მკვდრის ხელიდან, რომელსაც მაგრად და სურვილით ჩაეკრა სამოსელი. ელიოზმა დამარხა თავისი და, მას ხელით ჰქონდა სამოსელი უფლისა. ეს ადგილი სად არის, უფალმა იცის. მრავალი წლის შემდეგ ადერკი მეფის ძმისწულმა არმაზაელმა მოიძია ეს სამოსელი ებრაელებთან და ვერ აპოვა, რამეთუ აუწყეს ყოველი, რაც იყო. არაგინ იცის, სად არის ეს ადგილი, იციან მხოლოდ, რომ არის ლიბანიდან ჩამოტანილი და მცხეთას დარგული და გაზრდილი ნაძვის მახლობლად“. მრავალჯერს ბრძანა დედამან ჩვენმა წმიდა ნანომ, რომ მოგვეცია ეს სამოსელი, მაგრამ მასაც უთხრეს: „ეს ის ადგილია, სადაც კაცთა ენა არ დადუმდება ღვთის საგალობლად“.

და ესეც მეუწყა მამაჩემისგან, რომ არის სხვაც: საღმრთო ძალით შემოსილი ორმაგი ხალხი ელიასა ამ ქალაქში. ელიოზის ხალხი იყო ქალაქის დასავლეთით, მოგვთა ხედს იქით.

ამ დღეებში მრავალჯერს იხილა ჩვენმა წმიდა ნანომ, თითქოსდა მოდიოდნენ ცის ფრინველები შავი ფერისანი, შევიდოდნენ მდინარე-

ში, განიბანდნენ, განსპეტაკებოდნენ და აღვიდოდნენ ბაღში, მაღ-
ლარი ვაზის (ბაბილო) ყურძენს შეჭამდნენ, ყვაავილებს მოძოდნენ
და ასე სურვილით წმიდა ნინოსთან მივიდოდნენ, თითქოსდა მისი
იყო ის ბაღი, შემოდგებოდნენ მშვენიერი ჟივილით გარშემო. ეს
უთხრა წმიდა ნინომ თავის მოწაფე სიდონას, აბათარის ასულის,
ხოლო სიდონამ უთხრა წმიდა ნინოს: „უცხოვ და ტყვეთა მხსნე-
ლო ტყვეო, იცო, რომ შენს მიერ მოვიდა ეს ახალი დრო, შენს მიერ
ისმის ის ძველი ამბავი, მამათა ჩვენთა ნაქმარი: სისხლის დათხევა
იმ ზეცურის კაცისა, რაც საფუძვლად დაედო ებრაელების სარცნ-
ვილის, მიუღ ქვეყანაზე კადითკადემდე ვანბნევა, მათი მეფობის დაცემა,
წმიდა ტაძრის წართმევა, უცხო ერის მოწოდება მათი დიდების
მათთვის მისაცემად“. აერუსალიმ, აერუსალიმ, აერუსალიმ, როგორ
გაგაშლია ფრთები და შემოიკრებ შენი ფრთების ქვეშ ცისკიდურის
ყველა ერს. აჰა, აქაც მოსულა ეს დედაკაცი, რომელიც შეცვლის ამ
ქვეყნის ყოველ წესს. და უთხრა წმიდა ნინოს — „ეს შენი ჩვენება ის
არის, რომ ეს აღვილი შენს მიერ იქცევა სამოთხედ“.

საბერძნეთიდან მეფე კონსტანტინეს მიერ დამარცხებული მარ-
იან მეფის მოსვლამდე წმიდა ნინომ განცხადებულად დაიწყო ქრისტეს
რჯულის ქადაგება, გამოაჩინა ვაზის ნასხლევის ჯვარი და მით
იქმოდა დიდ საკვირველებას: წამლის გარეშე განრღვეული განკურნა
ჯვრის შენებით. მასთან ერთად ქადაგებდნენ მისი მოწაფეები, რომ-
ლებიც თავდაბირველად ფარულად დაემოწაფნენ — 7 ებრაელი
ქალი: სიდონია, აბათარის ასული და სხვა ექვსი, ბაღის მცველი
ცოლ-ქმარი და აბათარ მღვდელი — ახალი ბავლე, რომელიც
უშიშრად და დაუცხრომლად ქადაგებდა ქრისტეს რჯულს. ის
დიდი მცოდნე იყო ძველი რჯულისა. ახალი რჯული ისწავლა
წმიდა ნინოსგან და ნინოზე უფრო მეტად უხსნიდა ყოველ კაცს
ჭკუშმარით რჯულს.

მაშინ აღიძრნენ ებრაელები და სურდათ ქვით ჩაექოლათ აბა-
თარია, ხოლო მან, მეფემ, მიაგლინა მსახური და გადაარჩინა აბა-
თარია სიკვდილს, რამეთუ მარიან მეფეს ჰქონდა სურვილი ქრისტეს
რჯულისა. მას ესმოდა ქრისტეს რჯულის სასწავლი საბერძნეთისა
და სომხეთში და არ აბრკოლებდა წმიდა ნინოს და მისი მოწაფეე-
ბის ქადაგებას. მაგრამ ებრძოდა ეშმაკი, უჩინო მტერი, და არ

ადიარებდა ქრისტეს აღმსარებლობას, ხოლო ნანა დედოფალი უფრო გულფიცხელი აყო და შეურაცხყოფდა მათ ქადაგებას.

წმიდა ნინო ლოცულობდა დაუცნრომლად თავის საყუდელში, მაყვლის ქვეშ. ვაოცებულნი აყვნიენ მისი ლოცვითა და მღვთმარებათ. ეუცნობოდით ეს საქმე. დაიწყეს მისი გამოკითხვა, ის აუწყებდა ძველ და ახალ წიგნებს, განაბრობობდა უგუნურებს და უგულსნიშობებს და მათ გულში ნერგავდა ქრისტეს საყვარულს.

და ასე აყო სამ წელს, განცხადებულად ქადაგებდა ქრისტეს და მრავალი დაიმოწაფა. მაშინ აყო ერთი ყმაწვილი, მძიმედ სნეული. მიმოჰქონდა ავა დედამისს კარდაკარ, რათა ეპოვნა ვინმე მცოდნე კურნებისა. მაგრამ ვერ აპოვა მკურნალი და უთხრეს: აღარაფერი ემკვლეება მაგ ყმას. ეს ქალი აყო წარმართი და გულფიცხი. სძავდა ქრისტიანული სჯული, უშლიდა სხვებსაც წმიდა ნინოსთან მისგლას, მაგრამ როცა სასოწარკვეთილებას მიეცა სხვა მკურნალთაგან, მივიდა წმიდა ნინოსთან, დაგარდა მის წინაშე და ევედრებოდა ყრმის განკურნებას. მაშინ უთხრა წმიდა ნინომ: „კურნებას, რომელიც აღამიანისგან არის, მე არ ვყოფ, ხოლო ღმერთმა ჩემმა - ქრისტემ განკურნოს ეს ყრმა, რომელიც ყველასგან განწარულია.“

კილაკუზე* ლოცულობდა ხოლმე წმიდა ნინო, მასზე დაადებინა ყრმა და დაიწყო ღმერთის მიმართ ვედრება. მაშინვე განკურნა ის ყრმა, გამოჯანმრთელებული მისცა დედამისს. ხოლო ყრმის დედამ აღიარა ქრისტე და თქვა: „არ არის სხვა ღმერთი, გარდა ქრისტესა, რომელსაც ქადაგებს ნინო“, და დაუთოწაფა წმიდა ნინოს, შეუდგა მის კვალს და ადიდებდა ღმერთს.

ნანა დედოფალსც ძლიერ დასნეულდა. ვერაგინ განკურნა ავა, თუმცა ყველა ხელოვანმა მკურნალმა სცადა თავისი წამლები. უღონონი და სასოწარკვეთილნი აყვნიენ. აუწყეს დედოფალს, რომ „რომაელი ტყვე დედაკაცის ლოცვით, რომელსაც ნინო ჰქვია, მრავალნი სნეულნი განკურნენ“. მაშინ უბრძანა თავის მსახურებს, რათა მოეყვანათ ნინო. მივიდნენ დედოფლის მსახურები და აპოგეს

კილიკი* — მატკლისაგან მოქსოვილი საგებელი

მვექსე ქამი* — ნაშუადღევს სათქმელი ლოცვა

ნანო მაყვლის ბურქის ქვეშ, მეექვსე უამს* ლოცულობდა. უთხრეს დედოფლის ბრძანება, ხოლო წმიდა ნანომ უთხრა: „არა მაქვს ბრძანება (ნება), რომ მივიდე აქ, სადაც ჩვენა შევბა არ არის, თვითონ დედოფალი მოვიდეს ჩემს საყოფელში და ჭკუშმარიტად განიკურნება ქრისტეს ძალით“. მსახურებმა უთხრეს წმიდა ნანოს ნათქვამი დედოფალს. მაშინ დედოფალმა ბრძანა: „შემძაბადეთ საწოლი და მიმიყვანეთ მასთან“. საწოლით წაიყვანეს მსახურებმა, მისმა ძემ რევიმ და ერის სიმრავლემ.

როცა მივიდნენ წმიდა ნანოს სამყოფელითან, დადეს დედოფალი საგებელ კილაჯუ. დაიწყო წმიდა ნანომ ლოცვა და ვედრება ღვთის მიმართ.

მოიღო ჯვარი, რომელიც ჰქონდა, შეახო თავზე, ფეხებსა და მხრებზე ჯვრისსახედ და მაშინვე განიკურნა და ადგა გამოჯანმრთელებული, იწმინდა ქრისტე და თქვა: „არ არის სხვა ღმერთი, ქრისტეს გარდა, რომელსაც ქადაგებს ეს ტყვე დედაკაცი“. და იმ დროიდან გახდა ის მეგობრად და თავის შინაურად. მარად ჰკითხავდა და გამოწვლილვით გამოეძიებდა ქრისტეს რჯულს. ასწავლიდნენ წმიდა ნანო, აბათარა - ახალი პავლე და მისი ასული სიღონა. მორწმუნე ვახდა დედოფალი და ცნო ჭკუშმარატი ღმერთი.

გამოჰკითხა მეფემ დედოფალს, თუ როგორ განიკურნა მექსეულად. მოუთხრო დედოფალმა, რაც აქმნა მასზე, თუ როგორ განიკურნა წამლის გარეშე ლოცვით და ჯვრისშეხებით. ამ სასწაულის მხილველი ერის სიმრავლე ამოწმებდა დედოფლის სიტყვებს.

მაშინ ვანკვარდა მარიან მეფე, დაიწყო გამოძიება ქრისტეს რჯულისა, მრავალგზის ჰკითხა ურთაყოფილ აბათარ მღვდელს ძველი და ახალი რჯული. ნებროთის წიგნშიც, რომელიც ჰქონდა მარიან მეფეს, აზოვა ერთი ადგილი: გოდოლის აშენების დროს ზეცადან გასმა ხმა ნებროთის მიმართ: „მე ვარ მიქაელ, ღმერთის მიერ დადგენილი აღმოსავლეთის მოაზრად. ვადი მაგ ქალაქიდან, რამეთუ ღმერთი ფარავს მაგ ქალაქს. უკანასკნელ უამს მოვა მეუფე ცისა, რომლის ხილვაც შენ გნებავს. მისი შიში განაქარვებს ამქვეყნიურ სიტკბოს. მეფენა მეფობას დატოვებენ და სიგლანააკეს დაუწყებენ ძებნას. ის ვისილავს ჭირში და ვისნის შენ“. მაშინ გულისხმა-ყო მარიანმა, რომ ძველი და ახალი წიგნები ემოწმებოდნენ და

ნებროთის წიგნიც ამტკიცებდა. და მას გაუჩნდა სურვილი ქრისტეს რჯულისა, მაგრამ ებრძოდა უჩინო მტერი და აბრკოლებდა ქრისტეს აღიარებისგან, გულში იმედს იტოვებდა კერპებისას და ცეცხლისას.

მუდამ ეკვდრებოდა დედოფალი ქრისტეს აღიარებისათვის. დედოფლის მოქცევის შემდეგ მეფე ორი წელი ორგულობდა. ამ დროს წმინდა ნინო ერს ასწავლიდა დაუცნობლად, მაგრამ არავის ეუბნებოდა: „ვინ ვარ და საიდან მოვედი“, არამედ ტყვეს უწოდებდა თავის თავს.

ამის შემდეგ სპარსელი მთავარი მოგვი სახელად ნუარა, დასნეულდა და სიკვდილის ბირს იყო. ის იყო მირიან მეფის ნათესავი. შეეგვდრნენ წმიდა ნინოს ნანა დედოფალი და მეფე. მეფე მის საქმეს ცოტა ეჭვით უყურებდა, ამიტომაც უთხრა წმიდა ნინოს: „რომელი ძალით მკურნალობ შენ? ან არმაზის ასული ხარ, ან ზადენის შვილი. უცხოეთიდან მოხვედი, ამით შეეგვდრე და მოგცეს წყალობა, მოგანაჭეს კურნების ძალი, რათა გეარსება უცხო ქვეყანაში. დიდებულ არიან უკუნისამდე. ხოლო შენ იყავი ჩვენთან, როგორც ჩვენს შვილი, ამ ქალაქში პატავცემული. მაგრამ ნუ აქადგებ რომელიღაც შეცდომილ რჯულის და ნურც იტყვი, რამეთუ ეს დედა და სოფლის მპყრობელი ღმერთებია, მზის მომფენელი, წვიმის მომცემელი და ყოველი სულიერი არსების გამომზრდელი ქართლის ღმერთებია არმაზი და ზადენი, ყოველივე დაფარულის გამომქმეებელნი, ჩვენს მამების ძველი ღმერთებია ვაცი და ვამ - ისინი უნდა სწამდეთ ადამიანებს. თუ განკურნავ ამ მთავარს - გავამდიდრებ და მცხეთის მკვიდრობა-მოქალაქეობას მოგცემ, დაგაყენებ არმაზის მსახურად. მართალია, მაშინ ჰაკურითა და სეტყვით შეიმუხრნენ, მაგრამ ის ადგილი უძლეველია. ეს ქართველთა არმაზი და ქალდეველთა ღმერთი ათრუჯან მარადი მტრებია არიან. ამან მასზე ზღვა მიაქცია და მან კი ასეთი ურვა მოაწია, როგორადაც არის ქვეყნის მპყრობელთა ჩვეულება, და შენთვის საკმარისი იყოს ეს ბრძანება“. მიუგო ნეტარმა ნინომ: „ქრისტეს სახელით და მისი დედის ვედრებით მთავლისთვის შენზე ღმერთობა - ცისა და ქვეყნის შემოქმედმა, ყოველი დაბადებულის დამბადებელმა, თავისი მრავალმოწყალებისგან მადლის ერთი ნაპერწკალი, რათა იცნო და გულისხმა-ჰყო ცის სიმაღლე და მზის ნათელი,

ზღვის სიდრმე და ქვეყნის სიფრცე, იცოდე, მეფევე ვინ მოსაგს ცას ღრუბლით და ქუხს ჰაერში, იძვრის ქვეყანა მისი სიმძაფრით. არის მენტა ტუნა და მის კვალზე ცეცხლი აღეგზნება მისი გულისწყრომით. იცოდე, რომ ღმერთი არის ცაში. თავად ის უხილავია ყოველივე დაბადებულისგან, ვარდა მისი ძისა, რომელიც მისგან გამოვიდა და ქვეყნად მოვიდა როგორც კაცია, რომელმაც აღასრულა ყოველივე, რისთვისაც იყო მოსული და აღვიდა ზეცაში მამასთან და ისილა დაუსაბამო, რომელიც მაღლაა და მდაბალთა ხედავს. მაღე მოგხედავს ღმერთი, რამეთუ არის ამ ქალაქში ერთი სასწაული: სამოსელი ღმერთის ძისა და თქვეს, ელიას ხალენიც აქ არისო და მრავალი სასწაულია, რომელსაც ღმერთი გამოაჩენს. ახლა კი მე შენს მთავარს განგკურნავ ქრისტე ღმერთის ძალით და მისი ვნების ჯვრით, როგორც დედოფალი განგკურნე სენისგან“.

და მიჰგვარეს მას ის მთავარი, მოვიდა დედოფალსაც ბაღში ნაძვის ქვეშ, დააყენა აღმოსავლეთით, ააწვევინა ხელები და ათქმევინა სამზის: „განგუშორება შენგან, ეშმაკო, და შეგუდგება ქრისტესა ღმერთის ძესა“. ტირიდა ნანო და შესთხოვდა ღმერთს შესწევნოდა ამ კაცს. მოწაფეები მასთან იყვნენ იქ ერთი დღე და ორი ღამე. და სწრაფად გავიდა მისგან სული ბოროტი და დაემოწაფნენ ნანოს თავიანთი სახლით და ერთი და აღიდებდნენ ღმერთს.

თქმული სიდონია დედაკაცისა, რომელმაც იხილა და აღწერა...

ერთ ზაფხულის დღეს, 20 ივლისს, შაბათს, გავიდა მეფე მუნრანისაკენ სანადიროდ. ამ დროს უჩინო მტერმა - ეშმაკმა, გულში ჩაუგდო კერპებისა და ცეცხლის სიყვარული. გაისენა მსახურება კერპებისა და ისურვა მახვილით ამოწყვეტა ყველა ქრისტიანისა. უთხრა მეფემ თავის ოთხ თანამზრახველს: „ღირსნი ვართ, რომ ჩვენმა ღმერთმა ბოროტი გვაცოს, რადგანაც აღარ ვემსახურებით მას და მივუშვით თავის ნებაზე გრძნეული ქრისტიანი მქადაგებლები თავიანთი რჯულის საქადაგებლად ჩვენს ქვეყანაში. ისინი გრძნეულებით აკეთებენ საკვირველებას. ახლა ასეთია ჩემი განზრახვა,

ბოროტად გავწყვიტოთ ყველა თაყვანისმცემელი ჯვარცმულისა, და უმეტესად ვემსახუროთ ქართლის მპყრობელ ღმერთებს, ვამხილოთ დედოფალი ნანა, ჩემი ცოლი. მოვანანიებინოთ და დაგატოვებინოთ ჯვარცმულის რჯული. თუ არ დამემორჩილება, დავიწყებ მის სისყვარულს და სხვებთან ერთად წაგურწყმიდავ მასაც“. დაეთანხმნენ მისი თანამზრახველები, რადგანაც მათაც ამ საქმის შესრულება მზურვალედ უნდოდათ, ადრევე სურდათ, მაგრამ ვერ აცხადებდნენ.

ხოლო მეფემ მოვლო სანახები მუნრანისა, ავიდა თხოთის მაღალ მთაზე, რათა მოეხილა კასპი და უფლისცისე. განვიდა მთის თხემზე. შუა სამხრობისას დაბნელდა მზე მთაზე და აქმნა როგორც ღამე, ბნელი, უკუნი. დაიპყრო სიბნელემ არენი და ადგილნი. განშორდნენ ერთმანეთს ჭირისა და ურვას გამო. დარჩა მეფე მარტო, აარებოდა მათა და მალრანთა შორის შეშინებული და შეძრწუნებული. დადგა ერთ ადგილას, გადაეწურა იმედი თავის სიცოცხლისა და როცა მოვიდა ცნობაზე, განზრახა გულში: „აჰა, შევთხოვე ჩემს ღმერთებს და ვერ ვბოვე ღმერთებს. ახლა ჯუარცმულის, რომელსაც ქადაგებს წმიდა ნინო და კურნავს მისით, არ შეუძლია ჩემი ხსნა ამ ჭირისაგან? რამეთუ ცოცხლად ვარ ჯოჯოხეთში და არ ვიცი მთელი ქვეყანა დაიქცა, თუ მხოლოდ ჩემთვის აქმნა ეს. ახლა თუ მარტო ჩემთვის არის ეს ჭირი, ნინოს ღმერთო, განმინათლე ეს ბნელი და მიჩვენე ჩემი სამყოფელი და გაღაარებ შენს სახელს, აღვმართავ ჯვრის ძელს და თაყვანს გცემ მას. ავაშენებ ჩემთვის სალოცველ სახლს და ვაქნება მორჩილი ნინოსი რომაელთა რჯულზე“.

ყოველივე ეს რომ წარმოთქვა, განათდა და გამობრწყინდა მზე. ჩამოქვეითდა ცხენიდან მეფე, დადგა იმავე ადგილას, განაპყრნა ხელნი აღმოსავლეთით და თქვა: „შენ ხარ ღმერთი ყოველთა ზედა ღმერთთა და უფალი ყოველთა ზედა უფალთა, ღმერთი, რომელსაც ნინო იტყვის. საქებელია შენი სახელი ყოველი დაბადებულისგან ცის ქვეშ და ქვეყანაზე, რამეთუ შენ მისხენი ჭირისგან და განმინათლე ბნელი. აჰა, ვცნობ. რამეთუ განდა ჩემი ხსნა, ღმერთი და შენთან მიახლება. კურთხეულო უფალო, ამ ადგილას აღვმართავ ძელის ჯვარს, რომლითაც იდიდება შენი სახელი და მოისხენიება ეს სასაწაულებრივი საქმე უკუნისამდე“.

დაისწავლა ეს ადგილი და წამოვიდა. ახლეს ნათელი და შეუერთდა გაბნეული ხალხი. მეფე კი ღაღადებდა. „მეცით ნინოს ღმერთის დიდება, რამეთუ ის არის საუკუნითგან ღმერთი და მხოლოდ მას შვენის დიდება უკუნისამდე“.

ნანა დედოფალი და ყოველი ერი გავიდა მეფის მისაგებებლად, რამეთუ ესმათ პირველად დაღუბვა, ხოლო შემდეგ მშვიდობით მოსვლა, მიეგებნენ ქინძარასა და ღართაში. ხოლო ნეტარი ნინო ლოცულობდა მწუხრის მაყვლოვანში მისი ჩვეულებისამებრ. ჩვენ მასთან ვიყავით ორმოცდიათი სული. როცა მოვიდა მეფე, იძვროდა ქალაქი და შიშით ღაღადებდა მეფე. „სად არის ის უცხო დედაგაცი, რომელიც არის დედაჩემი და მისი ღმერთი ჩემი მხსნელია“. და როცა უთხრეს: „აქ, მაყვლოვანშია და ლოცულობს“, მივიდა თვით მეფე და მოელი ღაშქარი, ჩამოხდა მეფე ცხენიდან და უთხრა ნინოს: „ახლა ღირსი ვარ შენი ღმერთის და ჩემი მხსნელის სახელის აღიარებისა“. წმიდა ნინომ ასწავლა, აღმოსავლეთით ეცა თაყვანი და ეღიარებინა ქრისტე ძე ღვთისა.

მაშინ ვრგვინავდა და ტიროდა ყოველი კაცი, როცა ხედავდნენ მეფესა და დედოფალს ცრემლოვანთ. მუორე დღეს მირიან მეფემ წარავლინა მოციქული საბერძნეთში კონსტანტინე ბერძენთა მეფის წინაშე. მასვე გაატანა ნინოს წიგნი ელენე დედოფალითან. და აუწყეს ყოველსვე სასწაული მირიანისა ქრისტესმეორე, რომელიც მცხეთაში მონდა და ათხოვეს სასწრაფოდ მღვდელნი ნათლისღებისთვის. ხოლო წმიდა ნინო და მისი მოწაფეები უქადაგებდნენ ერს დღე და ღამე დაუცხრომლად და უჩვენებდნენ ჭეშმარიტ ვხას.

თქმული მისივე ეკლესიის აღშენებისათვის

როცა მეფე და მოელი ერი ქრისტიანობას დაეწაფა მღვდლების მოსვლამდე, უთხრა მეფემ წმიდა ნინოს: „მსურს სასწრაფოდ ავაშენო ღვთის სახლი, სად ავაშენო?“ უთხრა წმიდა ნინომ: „სადაც მეფეთა გონება მტკიცეა“. უთხრა მას მეფემ: „მიყვარს მე შენი მაყვლოვანი, იქ მნებავს ჩემი გონებით, მაგრამ ასე არ ვყოფ და არ მოვერიდები სამეფო ბაღს, ამ ნაძვთა სიმაღლეს, ამ ბაბილოს ნაყ-

ოფიერებასა და ყვაფილთა სურნელებას, რამეთუ ჩვენება, რომელ-
იც სხილე შენ, შავფრთიანი ფრინველების განზანა წყლით, ბრწყინ-
ვალედ განსხეტაება და დასნდობა მათი ამ ბაღის ხეებზე, მათი
ტკბილნმოვანება, - ქეშმარიტად, ეს სორცაული წარმაგალი ბაღი
შეგვეცვლება საუკუნო სამოთხედ. აქ აღვაშენოთ ღვთის სახლი,
ჩვენ სალოცველად, საბერძნეთიდან მღვდლების მოსვლამდე“.

სასწრაფოდ მოილო ძალი. ასწავლიდა ხუროებს, მოჰკვეთეს ის
ნაძვი და ამ ნაძვისგან შეამზადა ეკლესიის შვიდი სვეტი. ძელებით
ააშენეს კედელი და აღმართეს ექვსი სვეტი თავიანთ ადგილებზე,
ხოლო უდიდესი სვეტის აღმართვა. რომელიც საკვირველი იყო
სახილგველად და გამზადებული იყო შუა ეკლესიის შესადგემლად,
ვერ შეძლეს. აუწყეს მეფეს, რომ ადვილიდანაც ვერ დაძრეს ეს
სვეტი. მაშინ მოვიდა მეფე ერის სიმრავლით, მოიტანეს მრავალ-
ღონე მანქანები. სიმარჯვითა და ხალხის სიმრავლის ძალით შეეც-
ადნენ აღმართვას და ვერ შეძლეს. გაკვირვებული იყო მეფე და
ხალხს და ამბობდნენ: „რა არის ეს?“ როცა მოსალამოვდა: წავიდა
მეფე თავის სახლში, ფრთად შეწუნებული, ხოლო წმიდა ნინო და
თორმეტი მისი მოწაფე ქალი დადგნენ სვეტთან. ხოლო სანატრე-
ლი იგი ვოდებდა ამ სვეტზე და აღენდა თავის ცრემლს.

შუადამისას გადმოიქცა ორივე მთა - არმაზი და ზადენა, თითქოს
ჩამოთრღვნენ და დააყენეს ორივე წყალი: და მტკვარმა გადმოხ-
ეთქა და მაჰქონდა ქალაქი. ვაისმა საზარელი ტყეებისა და ვოდების
ხმა. და აგრეთვე არაგვი გარდამონდა ცსენზე და შეაქმნა საზარე-
ლი ვრგვინვა. შეეშინდათ ქალებს და ილტვოდნენ. ხოლო წმიდა
ნინო ღაღადებდა: „ნუ გეშინათ, დანო ჩემნო, მთანი აქვე არიან,
წყალნი აქვე დიან, და ხალხს, ყველას სძინავს. ხოლო ეს თითქოს-
და მთები რომ დაიძრნენ, მართალი ჩვენებაა, რამეთუ ურწმუნოე-
ბის მთანი დაარღვნენ ქართლში, ხოლო წყალი რომ დადგა, კერ-
ბებისადმი შეწირული ყრმების სისხლი შეწყდა. ხოლო ტყეებს ხმა
ეშმაკთა სიმრავლე არის, რამეთუ იგლოვენ თავსა თავისა, რომელნიც
ამ ადგილებიდან გაიქცნენ ძალითა მადლისა და ქრისტეს ჯვართ.
ილოცეთ ღვთის მიმართ“. და მაშინვე დაცნრა ის ხმა და იყო
არარა. და დადგა წმიდა ნინო, განიპყრო ხელნი და დაიწყო ლოც-
ვა ღმრთის მიმართ და ამბობდა: „რათა არ დაბრკოლდეს ეს

საქმე, რომლისთვისაც წარმართულია მეფე“. და კვლავ, მამლის ყვილაძდე ქალაქის სამივე კარს დასცა ზარი ძლიერმა ლაშქარმა. დალეწეს კარნი და აღივსო ქალაქი სპარსთა ლაშქრით, და გაისმა ხმა შიშისმოგვრელი, ყვილი და კვლა, და აღივსო ყოველი ადგილი ხსნხლით და მოვიდა სიმრავლე მახვილით და შეძახილებით. შიშისგან ხორცი დადნებოდა და განიღია სული მათი. ტაროდნენ თავიანთ ნათესავებს. ისმოდა ძლიერი ხმა: „მეფე სპარსთა, მეფეთ-მეფე სუარან-სუარა ბრძანებს: ყოველი ებრაელი განარსნეთ ბრისავან მახვილისა“. ეს რომ მომესმა, შევფორვულდით მე და ათნივე ჩემთან მყოფნი, და მოახლოებულნი იყვნენ მახვილისანნი ჩვენს გარემოს, სცემდნენ და კლაგდნენ.

და გაისმა ძლიერი ხმა - „მირიან მეფე მოკლესო“. ვასედა მხნე მოღვაწემ და თქვა: „ეს, რომელიც ყავის, ვიცა, ახლა დიდად გაჭარვებულია და ვმადლობ ღმერთს, რომ ეს ნაშანი არის მათი წარწყმედისა, ქართლისა ცხოვრებისა და ამ ადგილის დიდებისა“, და გვანუგეშებდა, როგორც ხელოვანი მოძღვარი, ჭკუშმარატი მოძღვარი და მოციქული ქრისტესი.

მიუბრუნდა ამ მომავალ ხალხს და უთხრა: „სად არიან მეფენი სპარსთანი სუარა და სუარან-სუარა? საბასტანით ვუშინ ვამონვედით, ვითომ მალე მოხვედით და დიდი ლაშქარი ხართ, ძლიერად დალეწით ეს ქალაქი და მახვილი დაეცით. ქარსა და ნაავს ვაჰყევით ბნელით ჩრდილოეთისკენ, მათთა და კედართა. აჰა, მოვიდა, რომლისგანაც თქვენ ილტვით“. და განძრა ხელი ჯვრისსახედ და მეყსეულად უჩინო აქმნა ყოველი და დადუშდა გარემო. ქალები შეჰნატროდნენ მას და ადიდებდნენ ღმერთს.

ცისკრისუამს მიერული ყველა ქალს, ხოლო მე სიდონია, მღვდისრე ვიყავ. ის იდგა ხელგანწყობით და აჰა, ნეტარს, ზედ მოადგა ერთი ჭაბუკი სრულიად ნათლით შემეობილი, შებლარდნილი ცეცხლის ზეწრით და თქვა რადიაც სამი სიტყვა. ხოლო ის დაეცა მიწაზე. ჭაბუკმა ხელი მოჰვიდა სვეტს, აღმართა და წაიღო მადლა. მე გაკვირვებული მივახლე მას და ვუთხარი: „დედოფალო, რა არის ეს?“ ხოლო მან მაპასუხა: „მოიდრეკე თავი ქვეყნად“ და ტარილი დაიწყო. მცირე ხნის შემდეგ ადგა და ამაყენა, განვშორდით ამ ადგილს. და ქალებმაც ახილეს ეს სვეტი, ცეცხლის სახით ჩამოდიოდა. მიუახლოვდა თავის ხარისხს - მონაკვეთი ნაძვის ძირს.

რიჟრეჟისორის ადგა მეფე, ურვისგან შეწუხებული. ვახედა ბაღს და დაწყებულ ეკლესიას. იხილა ნათელი, როგორც ელვა აღწეული ცაში მისი ბაღიდან. სარბილით და მკვარცხლად მოდიოდა მისი სახლის სამრავლე და ქალაქის ხალხი მასთან ერთად. მათ საკვარველები იხილეს - ნათელით ვაზრწყინებული სვეტი ჩამოდიოდა თავის ადგილზე თითქოსდა ზეცადან. და დადგა თავის ხარისხზე და დაემყარა მას კაცთაგან ხელის შეუხებლად. ნეტარი იყო ის ჟამი, რამეთუ ამ დროს შიშითა და სინარულით აღივსო ქალაქი მცხეთა. დიოდა ცრემლითა მდინარეხი მეფეთა, მთავართა და მოელი ერისა. სულთქმით ადიდებდნენ ღმერთის და ნატრობდნენ ნეტარ ნინოს, და იმ დღეს დიდი სასწაულები ხდებოდა.

პირველად მოვიდა ერთი ებრაელი, შობიდან ბრმა, მიეხილა სვეტს, აეხილა მაშინვე თვალები. ადიდებდა ღმერთს. მეორედ ყრმა სეფეწული მოიყვანეს, ამაზასპანი, რვა წლისა. საწოლით მოიტანა დედამისმა. სარწმუნოებით დადო საწოლი ნათლის სვეტის წინ. ევედრებოდა ნინოს: „მონედე, დედოფალი, სიკვდილს მიახლოებულ ამ ჩემს ძეს, რამეთუ ვიცო, ღმერთი ღმერთთა ის არის, რომელსაც შენ ემსახურები და ჩვენ გვიქადაგებ. მაშინ წმიდა ნინომ შეახო ხელის სვეტს, დაადო ყრმას და თქვა: „ვწამდეს იესო ქრისტე, ძე ღმრთისა, ყველა კაცის სიცოცხლისათვის ამ ქვეყნად ხორციელად მოსული, ვანიკურნე ამიყრდიან და ადიდებდე მას, ვისმა ძალამაც ვანგეურნა“. და უცებ აღდგა ყრმა, როგორც უტკივნილი. დაეცა შიში მეფესა და ხალხს. სწულები მოდიოდნენ და ვანიკურნებოდნენ, ხანამ მეფემ არ შექმნა საბურველი ძელისა სვეტის ვარშემო და დაფარა ხედვისგან. ასევე ეხებოდა ხალხი მის სართულს და იკურნებოდა. სწრაფად დაიწყო მეფემ და ვანიკურელი ეკლესია ბაღში.

როცა მირიან მეფის მოციქულებმა მადლწეს ბერძენთა მეფის კონსტანტინეს წინაშე, მოუხილეს ყოველივე რაც აქმნა. მაშინ აღივსო სინარულით მეფე და დედამისი ელენე დედოფალი: პირველად იმისთვის, რამეთუ მადლი ღვთისა მოეფინებოდა ყველა ადგილს და მათ ხელქვეშ ნათელს-ადებდა ყოველი ქართლი. ხოლო შემდგომ უხაროდით, რამეთუ დარწმუნდნენ, რომ მირიან მეფე სრულებით ჩამოშორდა სპარსელებს და მტკიცედ მიიღო მათი სიყვარული.

ადიდებდნენ და ჰმადლობდნენ ღმერთს. გამოგზავნეს მღვდელი ჭეშმარიტი იოვანე ეპისკოპოსად და მასთან ორი მღვდელი და სამი დიაკონი. მისწერა მირიანს კონსტანტინე მეფემ წიგნი ლოცვისა და კურთხევისა, ღმერთის მადლობისა. გამოგზავნეს ჯვარს და მაცხოვრის ხატს და მასთან დიდა სიმდიდრე. ხოლო ელენე დედოფალმა მოწერა წიგნი ქებისა და ნუგეშისსცემისა.

მოვიდნენ იოვანე ეპისკოპოსი, მასთან ერთად მღვდლები, დიაკვნები და მოციქულები მცხეთაში. აღივსნენ სიხარულით მეფე, დედოფალი და მთელი მათი ხალხი, რამეთუ სურვილი ჰქონდა ყველას ნათლისღებისა. მაშინ სწრაფად გაუგზავნა მეფე მირიანმა ბრძანება ყველა ერისთავს, სპასილარებს და ყოველ სამეფო პირს მის წინაშე მისასვლელად. სწრაფადვე მოვიდნენ ყველანი ქალაქში. მაშინ ნათელილო მეფემ წმიდა ნინოს ხელქვეშ, შეძეგ დედოფალმა, მათმა შვილებმა მღვდლებისა და დიაკვნების ხელქვეშ. შეძეგ აკურთხეს მდინარე მტკვარს. ეპისკოპოსმა შეამზადა ერთი ადგილი, მოგვთა ხდითან, მოგვთა კარის სახლოვეს, სადაც ყოველი მღვდლის სახლი, აქ ნათელს-ცემდა თითოეულ წარჩინებულს, და ეწოდა ამ ადგილს მთავართა სახათლო. ხოლო მის ქვემოთ მდინარისვე პირას ორგან, ორი მღვდელი და დიაკვნები ნათელსცემდნენ ხალხს. აწყდებოდა ხალხი ერთმანეთს და ეყვდრებოდნენ მღვდლებს, რათა პირველად ის მოეხათლა. ასე ესწრაფოდა ნათლისღებას ყველა.

ასეთი სახით ნათელ-ადო მთელმა ხალხმა და ქართლის სამრავლემ. არ მოინათლნენ მხოლოდ კავკასიელი მთიულები და არც მოვიდნენ ამ ნათლის მოფენაზე, არამედ დარჩნენ სიბნელეში რამდენიმე ხანს. და მცხეთელი ებრაელებიც არ მოინათლნენ, ბარნაბიანები (ბარნაბას სახლი) მოინათლნენ და ჭეშმარიტ ქრისტიანებად იქცნენ. ამისთვის მეფის წინაშე დადნა ვახდნენ, უბოძა მათ დაბა, რომელსაც ჰქვია ცხედანი. ასევე არ მოინათლა ფერთზი, სიძე მირიან მეფისა, რომელსაც ჰქონდა მირიან მეფისგან მიცემული რაზი ბარდაგამდე. არც მისმა ერმა მთელი ნათელი, არამედ მხოლოდ ხორცყვად ემსახურებოდნენ მეფეს.

მაშინ გაგზავნა მირიან მეფემ ეპისკოპოსი იოვანე და მასთან ერთად ერთი წარჩინებული კონსტანტინე მეფესთან და ითხოვა

ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა, რომელიც იმჟამად აღმოეჩინა ღვთის-
მოყვარე ელენე დედოფალს. ითხოვა მრავალი მღვდელი, რათა
მიევიწყებინა ყოველ ქალაქსა და ადგილსე და მოენათლაო ხალხს,
რომ მონათლულიყო ქართლის ყოველი სული. ასევე ითხოვა ქვათხ-
ურთონი ეკლესიების აშენებისთვის. როცა მივიდნენ კონსტანტინე
მეფის წინაშე, სხნარულით უბოძა ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა და
ის ფიცარი, რომელზედაც აყო დამსჭვალული უფლის ფეხები, აგრეთვე
სამსჭვალნი ხელებისა. წარმოგზავნა მღვდელნი და ხურონი ფრიად
მრავალნი, რამეთუ კონსტანტინე მეფემ მისი მეფობისას ააშენა
წმიდა ეკლესიები. მისცა განძი ეპისკოპოსს იოვანეს და
უბოძანა: „სადაც საქაროდ მიიჩნევ ქართლში, აქ აღაშენე ეკ-
ლესიები ჩემს სახელსე და ეს სიმდიდრე დაამკვიდრე ქართლის
ქალაქებში“.

და წამოვიდა ეპისკოპოსი და მასთან ერთად მარიანის მოციქუ-
ლი, მივიდნენ იმ ადგილას, რომელსაც ჰქვია ერუშეთი. დატოვა აქ
ხურთები ეკლესიის ასაშენებლად, დატოვა განძი, უფლის სამ-
სჭვალნი და წამოვიდა. და აგრეთვე წუნდაში დატოვა ხურთები
და განძი, ეკლესიის დაწყებისას წამოვიდა, მოვიდა მანგლისში,
აქაც დაიწყო ეკლესიის შენება და დატოვა უფლის ფიცარი.

მაშინ შეწუნდა იმისთვის მარიან მეფე, რომ პირველად სამეფო
ქალაქში არ მოვიდნენ, არამედ სხვა ქალაქებსა და ადგილებში
დაიწყეს ეკლესიის შენება და დატოვეს ნაწილები. მივიდა წმიდა
ნინო მეფესთან და უთხრა: „ნუ სწუნარ, მეფეო, რამეთუ ასე სჯო-
ბია, სადაც მივიდნენ, დათესეს ღვთის სახელი. არის ამ ქალაქში
სამოსელი უფლისა“.

მაშინ მოიყვანა მეფემ აბათარ მღვდელი და მასთან ერთად
მრავალი ებრაელი და გამოიკითხა მათგან უფლის კუართისათვის,
ხოლო მათ მოუთხრეს ყოველივე, რომელიც ზემოთ წერია. მაშინ
აღაპყრო ხელი მარიან მეფემ და თქვა: „კურთხეულ ხარ, შენ
უფალო, ისეო ქრისტე, ძეო ღვთისა ცხოველისაო, რამეთუ თავიდანვე
განდოდა ჩვენი ხსნა ეშმაკისაგან და მისი ბნელი ადგილისაგან,
ამისთვის შენი წმიდა სამოსელი წარმოეცა წმიდა ქალაქ იერუ-
სალიმიდან, შენი ღვთაების არმცოდნე ებრაელებისგან და მოგვეც
ჩვენ, უცხო ერს“.

მეფე და მთელი ქალაქი განმტკიცდებოდა ქრისტიანობაში. დაიწყო ხუროთბძე ზღუდის ვარეთ ეკლესიის შენება, წმინდა ნინოს საყოფელ მაცვლოვანში, სადაც ახლა არის საეპისკოპოსო ეკლესია. მაშინ თქვა წმინდა ნინომ: „გურთხეულ არს უფალი იესო ქრისტე და მამა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი. რომელმაც მოავლინა წმინდა სიტყვა მისი ზეცის სიმაღლიდან, ძლიერი ტანტისგან გადმოსული ქვეყნად, მდაბლად შობილი დავითის თესლისგან, დედაკაცისგან მხოლოდშობილისა წმინდისა და უბიწოსა. ჩვენი ცხოვრების მიზეზი, რომელმაც ცის ქვეშ ყველაფერი გაანათლა და მორწმუნენი აცხოვნა, რომელიც იშვა როგორც კაცი, ნათელი ყოველთა, მამა ღმერთის ხატი და ვითარცა გინძე სულის მსახურმა ნათელ იღო წყლისაგან და სულისაგან და ჯვარს ეცვა, დაეფლა და აღდგა მესამე დღეს, და ახდა სიმაღლესა მამისა თანა, და კვლავ მოვა დიდებით, რომელსაც შვენის ყოველავე დიდება, პატივი და თაყვანისცემა მამით და სულით წმიდით“.

აღმართებისათვის პატიოსნისა ჯვრისა

ქართლის მოქცევის დროს იდგა ერთი ხე კლდის ბორცვზე, შეუგულ ადგილას, ეს ხე იყო ფრთად ეშვებოდა. და საკვირველება ამ ხისგან ის იყო, რომ ისარცემული ნადირი, რომელიც მივიდოდა და შექამდა ამ ხის ფოთოლს ან თესლს, აღარ მოგვდებოდა, თუნდაც სასიკვდილოდ დაჭრილი ყოფილიყო. ეს ძლიერ აკვირვებდა პირველ წარმართებს. აუწყეს ეპისკოპოს იოვანეს ამ ხის შესახებ. ხოლო ეპისკოპოსმა თქვა: „აჰა. ჭეშმარიტად, ეს ქვეყანა თავდაპირველადვეა შენახული ღვთისგან თავის მსახურად, რამეთუ ღმერთისგან აღმოცენდა ეს ხე, ამ დროისათვის შენახული, რამეთუ ახლა მოეფინა ღმერთის მადლი ქართლს, და ამ ხისგან ჯერ არს პატიოსანი ჯვრის შექმნა, რომელსაც თაყვანს სცემს ქართლის მთელი სიმრავლე“.

და წავიდნენ რეგ, ძე მეფისა, ეპისკოპოსი და ხალხის სიმრავლე. მოჰკვეთეს ეს ხე და თავის რტოებთანად წამოიღეს და მოჰქონდათ ათ ათეულ კაცს, ზეზე რტოებით და ფოთლებითურთ, შექმო-

ტანესქალაქში, ზამთრის დროს, როცა სხვა ყოველი ხე ხმელი იყო, ხოლო ეს ფოთოლდაუცვენელი, სურნელოვანი და სახილგულად მშვენიერი. და ძირზე დააყენეს ეკლესიის კარებთან, სამხრეთით, სადაც უბერავდა ხელი ნიაგი და შლიდა მის ფოთლებს, ძრავდა მის რტოებს და მისი ხილვა მშვენიერი იყო, როგორც გვსმენია – ალვის ხსია.

ეს ხე მოჰკვეთეს 25 მარტს, პარასკევს, და იდგა ასე 37 დღე. და არ შეიცვალა ფერი მისმა ფოთლებმა, იდგა თავის ძირზე, წყაროს თავთან, ვიდრე არ შეიძინა ყველა ხე ფოთლით, ხოლო ნაყოფის გამომღებელი ხეები – ყვავილით.

მაშინ, 1 მაისს, შეემნეს ჯვარი, 7 მაისს აღმართა მეფის ხელის დადებით ქალაქის მთელმა ხალხმა, და აჰა, ზეციდან ჩამოვიდა ცეცხლის ჯვარი და როგორც ვარსკვლავით-გვარგვინი დაადგა ეკლესიას განთაღამდე. ვარიჟრაჟისას მისგან გამოვიდა ორი ვარსკვლავი, ერთი წავიდა აღმოსავლეთით და ერთი დასავლეთით. და ის თვითონ (ვარსკვლავგვარგვინი) ასევე ბრწყინვალედ ხელ-ხელა გადავიდა არაგვზე და დადგა კლდის ბორცვზე, ზემო მხარეს, ამ წყაროს სახლოვებს, რომელიც წმიდა ნანოს ცრემლებმა აღმოაცენა და აქიდან ამაღლდა ზეცად. და ასე მრავალგზის ახილა მთელმა ხალხმა მაცხოვარება ღვთისა ჩვენსა. მაშინ გამოჰკითხეს წმიდა ნანოს, თუ რა არის, რომ ერთი ბრწყინვალე ვარსკვლავი აღმოსავლეთით მიდის, მეორე კი დასავლეთით, და თქვა მან. „განავლინეთ კაცა მაღალ მთებზე აღმოსავლეთით კახეთის მთამდე და დასავლეთით ამ ქალაქის სანახებამდე, როცა გამობრწყინდებთან ის მთიებს, ნახონ, თუ სად დადგებიან და აქ აღეძაროთ ჯვრები იესო ქრისტესა“.

მაშინ ყო მეფემ ეგრე. ეს დღე იყო პარასკევი და შაბათი თენდებოდა. მოხდა იგავე სასწაული, როგორც პარველად. მეორე დღეს მოვიდნენ დასავლეთში ვაგზავნილები, რომელნიც იდგნენ ქვაბთა თავზე და მოუთხრეს მეფეს, რომ „გამოვიდა ის ვარსკვლავი, ამაღლდა და მიაწია თხოთის მთაზე, კასპის გადასასვლელთან, დადგა ერთ ადგილს და სრულებით გაუჩინარდა“.

ასევე მოვიდნენ კახეთის მთიდან და თქვეს: „ვისხილეთ ვარსკვლავი ჩვენსკენ მომავალი და დაადგრა დაბა ბოდის კუჩეთისას“.

მაშინ უბრძანა ნეტარმა ნინომ: „წაიღეთ ორი ჯვარი, და აღმართეთ ერთი თხოთს, სადაც გაუძნებდა ღმერთმა თავისი ძალა და ერთი მიეც სალომეს ქრისტეს მხევალს, აღმართოს უჯარმის ქალაქში, რამეთუ ბოდში არის ერის სიმრავლე. ბოდის დაბა აქნება ღვთის სათნო ადგილი“. ჰყვეს ეგრე, როგორც ბრძანა დედოფალმა. ხოლო ზეცაურის სასწაულის ჩვენებით ეს პატროსანა ჯვარი მცხეთაში დატოვეს. მივიდნენ ბორცვის ქვეშ, წყაროსთან ათიყს ღამე, ილოცეს ღმერთის მიმართ, ნეტარი ნინო ცრემლით აზავებდა წყაროს, და იყო კურნებანი და დიდი სასწაულები. მეორე დღეს ავიდნენ კლდეზე, მოვიდა ნეტარი ნინო ბორცვზე, დავარდა ქვეშე, ტიროდა, და მასთან ერთად მეფეები, მთავრები და ყოველი სიმრავლე ერისა, ისე რომ მიუბა ექოს აძლევენ. და დაადო ხელი ქვას და უთხრა ეპისკოპოსს: „მოდე, რამეთუ შენდა ჯერ არს, და დასწერე ჯვარი ამ ქვას“. და მან ჰყო ეგრე და აქ აღმართა ის ჯვარი დიდებით მეფეთაგან, დაიხიქა ურაცხვმა ხალხმა და თაყვანისცეს ჯვარს და აღიარეს ჯვარცმული ჭეშმარიტად ძედ ღვთისა ცხოველისა, და არწმუნეს სამებით დიდებული ღმერთი.

ხოლო დიდი მთავრები არ განშორდნენ წმინდა ეკლესიას, ნათლის სვეტს და ცოცხალ ჯვარს, რამეთუ ჰხედავდნენ უზომო სასწაულებს და მიუთხრობელ კურნებებს. აღდგომის დღესასწაულის კვირა დღეს მირიან მეფემ და მთელმა მცხეთამ შესწირეს შესაწირავი და ეს დღე განაწესა ჯვრის მსახურებად, აღდგომის დღესასწაული, ყოველმა ქართლმა დღევანდლამდე. რამდენიმე დღის შემდეგ სული წმინდის მოფენიდან ახალეს სასწაული დიდად საშინელი, ოთხშაბათ დღეს ნათლის სვეტი ჯვრის სახით დაადგა ამ ჯვარს და თორმეტი ვარსკვლავი მის ვარშემო გვირგვინის სახით. ხოლო ის ბორცვი აჰქვედა სურნელებას. ხედავდნენ ამ სასწაულის ყოველნი და მრავალი უღმერთოთაგანი მოიქცა და მოინათლა იმ დღეს. ხოლო ქრისტიანები კიდევ უფრო მორწმუნენი ვადნენ და ადიდებდნენ ღმერთს. მეორე კვლავ ახალეს ჯვრის სწვა სასწაული – მხეხე შევიდჯერ უბრწყინვალესი ნათელი დაადგა ჯვარს თავზე და ღვთის ანგელოზები აღვიდოდნენ და ვარდამოვიდოდნენ მასზე, ვითარცა ღუმელში ნაპურწკლები.

ხოლო ის ბორცვი ძლიერ იძროდა. ამ სასწაულის დაცნობისას ძვრაც წყდებოდა. ახალეს ეს სასწაული, გაუკვირდა ყველას, უფრო

და უმეტესად ადიდებდნენ ღმერთს. ამ სასწაულის ხალხი ხედავდა შიშით და ძრწოლით. მოდიოდნენ გულმოდგინედ თაყვანისსაცემად.

ამ დროს მეფის ძეს, რეგს, ჰყავდა სასიკვდილოდ სნეული პატარა შვილი. მარტო ის ჰყავდა. მოიყვანა და დადო ჯვრის წინაშე და ცრემლით თქვა: „თუ მიბოძებ ამ ყრმას ცოცხალს, ავაშენებ ლუსკუძას (ბუდეს) შენს საყოფელად“. მაშინვე განაკურნა ის ყრმა, გაცოცხლდა და განკურნებული წაიყვანა. მერე მოვიდა თავისი აღნაოქვამის აღსასრულებლად და მისცა მადლი დიდი სიხარულით და გულმოდგინედ ააშენა მცხეთის ჯვრის ლუსკუძა რეგმა, მეფის ძემ. ყოველწლიურად მოდიოდა და აღასრულებდა აღნაოქვამ მსგერპლს. მის შემდეგ უფრო მოდიოდნენ უძღურნი და სნეულნი და აკურნებოდნენ, სიხარულით ადიდებდნენ წმინდა ჯვარს. იყო ერთი, თრიავე თვალით ბრმა, ჭაბუკი. იჯდა ის ქრისტეს ჯვრის წინ და მეშვიდე დღის შემდეგ აეხილა თვალები, ხედავდა და ადიდებდა ღმერთს. მერე იყო ვინმე დედაბაბა, უკეთური სულისგან მარად გვეძული რვა წლის მანძილზე, ისე, რომ ძალი და გონება წართმეული ჰქონდა, თავის სამოსელს ხედავდა. როცა მოიყვანეს და პატროსან ჯვარს ამთხვავს, მეთორმეტე დღის შემდეგ განაკურნა და თავისი ფეხით წავიდა, ადიდებდა ღმერთს და თაყვანისსაცემდა პატროსან ჯვარს. იყო ასევე ერთი მცირე ყრმა, უცებ დაეცა და მოკვდა. აიღო დედამისმა და დადო ჯვრის წინ მკვდარი, დიდიდან საღამომდე დედამისა ტირილით ლოცულობდა ჯვრის წინ, სხვები ეუბნებოდნენ: „წაიღე, დედაბაბო, და დამარხე, რამეთუ მკვდარია, ნუღარ აჩურებ“. ხოლო მან არ წარიკვეთა სასოება, არამედ უფრო და უმეტესად საწყალობლად ტირიდა და ლოცულობდა. ხოლო საღამო უამს ყრმა მოსულიერდა, თვალი აახილა და მეშვიდე დღის შემდეგ განაკურნა. გაცოცხლებული წაიყვანა ყრმა დედამისმა და ადიდებდა ღმერთს. ხოლო როცა ახილეს სასწაულები და კურნებანი ყოველად წმინდისა ჯვრისა, მრავალი უშვილო მდიოდა, ითხოვდნენ შვილიერებას და მრავალშვილიანები ხდებოდნენ, შესაწირაგებს და მადლს აძლევდნენ. არა მარტო მოსულები იღებდნენ კურნებას, არამედ ასინც, რომელნიც შორიდან ლოცულობდნენ, მაშინვე მისი შეწევნით იღებდნენ მადლს და მადლობის შესაწირაგად მოდიოდნენ.

მრავალნი უღმერთონიც კი, ჭირში ჩაცვენილნი, როგორც კი შესთხოვნენ წმიდა ჯვარს, მაშინვე შორდებოდით ჭირი და მოდიოდნენ ჯვარს სამთხვევად, სასწრაფოდ ანათლებოდნენ და ადიდებდნენ პატიოსან ჯვარს. პატიოსანი ჯვარს ძალით აკურნებოდნენ პირადა სატანჯველისგან, მოდიოდნენ სავედრებლად და აკურნებდნენ დღევანდელ დღემდე და ადიდებენ მამას, ძეს და სული წმინდას.

წიგნი, რომელიც მისწერა რომის პატრიარქმა და ბრანჯთა მეფემ ნინოს, მეფე მირიანს და ქართლის ერს

ამ დღეებში მოუვიდა წიგნი რომის პატრიარქისაგან წმიდა ნინოს, მეფეს და ქართლის მთელს ერს. მოავლინა ბრანჯი დააკონა ქების შესახებელად და კურთხევის მისაცემად, ნეტარი ნინოსგან ლოცვის წასაღებად და მისი მადლის საზიარებლად.

მას ჰქონდა ასევე ბრანჯთა მეფის წიგნი წმინდა ნინოსთან, რამეთუ მამამისისგან მიუღო ნათელი ბრანჯთა ქვეყანას. გაგებული ჰქონდათ აერუსალიმსა და კონსტანტინეპოლში ეს ყოველივე, რომ სიმართლის მზე მოეფინა ქართლის ქვეყანას. ამისთვის სანატრელი წიგნი მოეწერა, რათა ეუწყებინა მისთვის სასწაულები სვეტისა და მაყვლოვანის კურნების ძალა. ყოველივე მოისმინა და ისინი ბრანჯმა დააკონმა, რაც მომხდარიყო მცხეთაში და გაევიწყებულა ადიდებდა ღმერთს. წაიღო წიგნები და წავიდა.

მაშინ უთხრა მეფემ წმინდა ნინოს და ეპისკოპოსს: „მნებავს, რათა იძულებით, მანვილით მოვაქციოთ მთიულეები და ჩემი სიძე ფეროზი, დავეუბნოთ ისინი ღვთის ძეს და ვათავებნოთ პატიოსან ჯვარს“. მაშინ უთხრეს: „არა ბრძანებულ არს უფლისგან მანვილის აღება, არამედ საზარებით და პატიოსანი ჯვრით ვურგვნოთ ჭკმ-მარიტი ვზა, მიმევანი საუკუნო ცხოვრებასთან. ღვთის მადლმა განანათლოს სიბნელე მათ გულებში“. და წავიდნენ წმიდა ნინო, ეპისკოპოსი სოვანე და მათ ვაატანა მეფემ ერთი ერისთავი. მოვიდნენ და დადგნენ წობენს, მოუხმეს მთიულეებს, პირუტყვის სახის კაცებს, ჭართალეებს, ფხოველებს, წილენელებს და ველამაყრელებს. უქადაგეს მათ ქრისტიანთა ჭკმმარიტი რჯულია, საუკუნო ცხოვრე-

ბასთან მიმყვანა, ხოლო მათ არ ინებეს ნათლისღება. მაშინ მეფის ერისთავმა მცირედ წარმართა მახვილი მათზე და ძლევათ შექუხრა მათი კერპება.

აქიდან გადავიდნენ და ჟალეთს დადგნენ, უქადაგეს ერწოთიანეთელებს. მათ შეაწყნარეს და ნათელ-იღეს, ხოლო ფხოველებმა დატოვეს თავიანთი ქვეყანა და გადავიდნენ თუშეთში. სხვა მითუღლთა უმრავლესობა არ მოიქცა, დაუძძამა მათ ხარკი მეფემ, როცა არ ინებეს ნათლისღება, ხოლო უკანასკნელ ჟამს, მათი ნაწილი მოაქცია აბაბოს ნეკრესელმა ეპისკოპოსმა და ზოგაერთინ მათგანს დარჩნენ წარმათობაშივე დღემდე.

ხოლო წმიდა ნინო წავიდა რანისკენ ფეროზის მოსაქცევად. მივიდა კუხეთში, დაბა ბოდში და დაჰყო აქ რამდენიმე დღე. მოდიოდნენ მასთან კახეთიდან. აღიარა მისი სწავლა ერის სიმრავლემ. დასწულდა აქ. ვაჟო ეს რეგ, მეფის ძემ და მისმა ცოლმა სალომემ, რომელნიც ცხოვრობდნენ უჯარმაში, მივიდნენ ნინოსთან. აცნობეს მეფესა და დედოფალს, მათ გაგზავნეს ეპისკოპოსი იოვანე ნინოს წამოსაყვანად. მაგრამ წმინდა ნინო არ დაემორჩილა, მაშინ წავიდა თვით მეფე და ხალხის სიმრავლე.

ხედავდა ხალხს მის სახეს როგორც ზეცის ანგელოზის პირს. მის სამოსელს ბოლო ნაწილებს აცლიდნენ, იღებდნენ და სარწმუნოებით ემთხვეოდნენ. გარშემო მსხდომ ყველა დედოფალს თვალთავან ცრემლი დითდა მოღვაწე მოძღვრისა და სწეულთა ხელოვანა მკურნალის განშორების გამო.

სალომე უჯარმელი და პერთოჯარი სივნიელი, მათთან ერისთავები და მთავრები, ჰკითხავდნენ: „თუ ვინა ხარ ან საიდან მოხვედი ამ ქვეყანაში ჩვენს მაცხოვრად? სად აღიზარდე, დედოფალო, გვაუწყე ჩვენ შენი საქმე. რატომ ამბობ ტყვე ვარო, ტყვეთა მსხნელო და სანატრელო, რამეთუ შენგან გვისწავლია, რომ იყვნენ წინასწარმეტყველები ღვთის ძის უწინარეს, შემდგომ თორმეტა მოციქული, სხვა სამოცდაათნი. ჩვენში არავინ მოავლინა ღმერთმა შენს ვარდა და როგორ იტყვი, ტყვე ვარო და როგორა ხარ უცხო“. მაშინ დააწყო სიტყვის თქმა წმიდა ნინომ დათქვა: „სარწმუნოების ასულნო, ჩემო მახლობელო დედოფლე-ბო, გხედავთ თქვენ როგორც იმ პირველ ქრისტიან ქალებს, ვნებავთ

ჩემი გზის ცნობა, გლახაკი მხეველისა. ახლა გაუწყებთ, რომ მის-
ულაა ჩემი სული ჩემს ხორციან და მეძინება მე დედაჩემის ძლით
საუკუნოდ, მაგრამ აიღეთ თქვენს საწერლებს და დაწერეთ ჩემი
გლახაკი და უდები ცნობრება, რათა იცოდნენ თქვენმა შვილებმა
თქვენს სარწმუნოება, ჩემი შეწყნარება, ღვთის სასწაულები, რომელნიც
უნდააო“. მაშინ სწრაფად აიღეს საწერლები სალომე უჯარმელმა
და პეროქაგრი სხვანიელმა. დაიწყო სიტყვის თქმა წმიდა ნინომ და
ისინი წერდნენ. მოუთხრო ყოველივე, რაც ჩვენ ზემოთ დაწერეთ,
ცნობრება ამ წმინდისა და ნეტარისა და შეჰვედრა მეფეს ააკობ
მღვდელი, რათა იოვანეს შემდეგ იყოს ის ეპისკოპოსი. მაშინ იოვანე
ეპისკოპოსმა სწირა და აზიარა წმინდა ნინო ქრისტეს სისხლით და
ხორციით. შეავედრა თავისი სული ცის მეფეს, მისი ქართლში
მოსვლიდან მეთოთხმეტე წელს, ქრისტეს ამალეებიდან სამას ოც-
დათვრამეტე წელს დასაბამიდან წელთა ხუთათას რვაას ოც-
დათვრამეტეს.

შეიძრა ორივე ქალაქი, მცხეთა და უჯარმა, და ყოველი ქართ-
ლი ნინოს მიცვალებსას. აქ მივიდნენ და დამარესს ძლევათ შემო-
სილი მისი გვამი იმავე ადგილას - კუჩეთს, დაბა ბოდში, რამეთუ
აქ ითხოვა თვით მეფისგან დაფლვა. სიმდაბლისათვის ქმნა ეს,
რადგანაც ეს ადგილი სახელგანთქმული არ იყო. მწუხარე იყო მეფე
და ყველა წარჩინებული აქ მისი დაფლვის ვამო, მაგრამ მცნებისა
და ანდერძის ასრულებისთვის დაფლეს აქ. როცა აღესრულა ეს
ყოველივე, ღვთით განბრძნობილმა მირიან მეფემ განამტკიცა წმი-
და სამების და ყოველივეს დამბადებელი ღვთის სარწმუნოებაზე
ყოველი ქართლი და ჰერეთი. მაშინ კონსტანტინე მეფემ გამოგზა-
გნა მძევალი - მირიანის ძე ბაქარი დიდი განძით და მოსწერა
ასე: „მე, კონსტანტინე მეფე, თვითმპყრობელი, ცათა მეფის ახა-
ლი მონა, პირველად ეშმაკისაგან დატყვევებული და მერე გამოხ-
სნილი დამბადებლის მიერ, გწერ შენ, ღვთივ განბრძნობილს და
ჩემსავით ახალნერგ მორწმუნე მეფე მირიანს. იყოს შენთან მშვი-
დობა და სიხარული, ვინაიდან იცან სამება ერთარსება, ღმერთი
დაუსაბამო ყოველისა დამბადებელი, აღარ მინდა მე შენგან მძევა-
ლი, არამედ საკმარისა ჩვენს შორის შუამდგომლად ქრისტე, ძე
ღმრთისა, ჟამთა უბირველეს შობილი, რომელიც განკაცდა ჩვენს

ხსნისათვის, და მისი პატიოსანი ჯვარი, რომელიც მოცემული გვაქვს საწინამძღვროდ მის გულთ მოსაგებს. დაშბადებული ღვთის შუამდგომლობით ვაყოთ ჩვენ ძმებავით, სიყვარულით. შენა შვილია შენთვისვე მომინაჭებია, ისილე და გაისარე და ღმერთისგან მოგლინებული მშვიდობის ანგელოზი იყოს შენთან მარადის. დაშბადებულია ღმერთმა განდევნოს შენა საზღვრებიდან ეშმაკა“.

მოვიდნენ მირიან მეფის ძე ბაქარი და მეფე კონსტანტინეს მოციქული მცხეთაში. აღივსნენ სისარულით მირიან მეფე და დედოფალი ნანა და ადიდებდნენ ღმერთს.

მამის მირიან მეფემ განასრულა საეპისკოპოსო ეკლესიაც, აღასრულა მისი წლისთავის დღესასწაული მრავალი დიდებით. მირიან მეფის მოქცევიდან ოცდამეხუთე წელს მოკვდა მისი ძე, რევა, სიძე თრდატ სომეხთა მეფისა, რომელსაც მამის სიცოცხლეშივე მიეცა მეფობა.

დაფლეს თავის მიერ აშენებულ აულდამაში. იმავე წელს დასნეულდა მირიან მეფე და აღესრულა. მოიყვანა თავისი ძე ბაქარი და ცოლი ნანა და უთხრა ნანას: „აჰა, მე წავალ, საიდანაც მოვედი, ვმადლობ მრავალმოწყალე ღმერთს, ცისა და ქვეყნის დაშბადებელს, რომელმაც ეშმაკისგან დატყვევებული მიხსნა ჯოჯონეთის პირისგან და ღირსმყო მარჯვენით მისსა.“

შენ, ნანა, თუ შეძლებ, ჩემი სიკვდილის შემდეგ ვაყავი ჩვენს სამეფო განძი ორად და წარიღე ნინოს, ჩვენს განმანათლებლის სამარხს, დროთა ცვალებადობით რომ არ შეიცვალოს ის ადგილი უკუნისამდე, რადგან თუმცა მეფეთა საჯდომია, მაგრამ მწირია.

ასე შეევედრა ეპისკოპოსებს, რათა ადიდონ დიდება იმ ადგილისა, რამეთუ ღირს არს პატივისცემისა. მოაყვანანა წმიდა ნინოს ჯვარი, რომელიც თავდაპირველად ჰქონდა, ჩამოჰყიდა სამეფო გვარგვინი ჯვარსე, მოიყვანა ძე მისი ბაქარი, მის თავზე გამოსანა ჯვრის სახე, აიღო გვარგვინი ჯვრიდან და დაადგა ძეს თავზე. აღესრულა მირიან მეფე და დაეფლა ზემო ეკლესიაში საშუალო სვეტის სამხრეთით, ჩრდილოეთის მხრისაკენ. ამ სვეტშია ნაწილი ღვთივ აღმართული სვეტისა. მეორე წელს მოკვდა ნანა დედოფალი და დაეფლა იმავე სვეტის დასავლეთით, სადაც მირიან მეფე იყო დამარხული.

*ქართლის ცხოვრება, გვ. 72-130